

**VYSOKÁ ŠKOLA EVROPSKÝCH A REGIONÁLNÍCH STUDIÍ, O. P. S.,
ČESKÉ BUDĚJOVICE**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**HISTORIE, SOUČASNOST A PERSPEKTIVY ŠKOLSTVÍ NA
ROŽMITÁLSKU**

Autor práce:	Martina Romová
Studijní obor:	Regionální studia
Forma studia:	Prezenční
Vedoucí práce:	PaedDr. Vladimír Kříž
Katedra:	Katedra společenských věd

2013

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval(a) samostatně, na základě vlastních zjištění a s použitím odborné literatury a materiálů uvedených v této práci.

Souhlasím, aby práce byla uložena v knihovně Vysoké školy evropských a regionálních studií v Českých Budějovicích a zpřístupněna v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění.

.....

Děkuji vedoucímu bakalářské práce PaedDr. Vladimíru Křížovi za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce. Dále děkuji Státnímu okresnímu archivu v Příbrami, především paní Haně Bártové za ochotu při zpracovávání literárních zdrojů. Také děkuji Podbrdskému muzeu a základní škole Jakuba Jana Ryby za cenné informace.

ABSTRAKT

ROMOVÁ, M. *Historie, současnost a perspektivy školství na Rožmitálsku: bakalářská práce*. Příbram: Vysoká škola evropských a regionálních studií, o. p. s., 2013. 62 s.

Vedoucí bakalářské práce: PaedDr. Vladimír Kříž

Klíčová slova: demografický vývoj, malotřídní školy, školství, základní škola, státní správa, samospráva

Bakalářská práce se zabývá vývojem školství v regionu Rožmitálska. Práce stručně popisuje historii regionu již od samého vzniku obce Rožmitálu pod Třemšínem, dále se práce zabývá charakteristikou osobnosti Jakuba Jana Ryby, který byl významnou postavou v historii školství nejen v regionu, ale také v rámci národních dějin vzdělávání, a rovněž je znám jako věhlasný hudebník evropského formátu. V další části práce je analyzováno školství v 18., 19. a ve 20. stol., a také školství současné. Práce se rovněž zabývá perspektivami školství pomocí nastínění možností v regionu v závislosti na demografickém vývoji a systému financování, popisuje úlohu správních a samosprávných orgánů v konkrétním prostředí. Dále práce analyzuje příčiny zániku škol v malých obcích v regionu, dokladuje problémy těchto obcí na příkladu malotřídní školy v obci Věšín a snaží se najít východiska pro další rozvoj vzdělávání za daných společenských a ekonomických podmínek.

ABSTRACT

ROMOVÁ, M. *History, Present and Perspectives of Education in the Rožmitál pod Třemšínem Area: Bachelor thesis*. Příbram: The College of European and Regional Studie, 2013. 62 Pages.

Supervisor: PaedDr. Vladimír Kříž

Key words: administrative, demographic development, education, municipal authorities, primary school, small schools

The bachelor thesis deals with the development of education in the Rožmitál pod Třemšínem area. This thesis briefly describes the history of the region since the very founding of the village of Rožmitál pod Třemšínem, further the work deals with the characteristic personality of Jakub Jan Ryba, who was an important figure in the history of education, not only in the region but also in the national history of education, and is also known as a famous musician European format. The next section analyzes the education in the 18th, 19th and in the 20th century and education today. The work also deals with perspectives of education outlining the options in the region depending on the demographics and funding system, describes the role of administrative and municipal authorities in a particular environment. The thesis analyzes the extinct schools in small villages in the region, documented problems of these communities on the example of the small school in the village of Věšín and tries to find a basic for further development of training under the social and economic conditions.

OBSAH

ÚVOD	7
1 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	9
2 STRUČNÁ HISTORIE REGIONU	11
3 STRUČNÁ HISTORIE ŠKOLSTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH.....	15
3.1 Školství v regionu od počátků do poloviny 20. století.....	16
3.2 Osobnost Jakuba Jana Ryby	19
3.2.1 Jakub Jan Ryba - pedagog.....	21
3.2.2 Hudební a literární tvorba Jakuba Jana Ryby	23
4 ŠKOLSTVÍ V 21. STOLETÍ	24
4.1 Současný systém řízení a financování škol.....	25
4.2 Zaniklé školy v regionu, příčiny zániku.....	30
4.3 Spádová ZŠ J. J. Ryby, její proměny	34
5 SOUČASNOST A PERSPEKTIVY ŠKOLSTVÍ V REGIONU.....	37
5.1 Demografický vývoj v regionu	37
5.2 Současné školství v regionu	40
5.3 Prognózy vývoje, možnosti, ohrožující faktory	44
6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	46
ZÁVĚR	51
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	53
SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ	57
PŘÍLOHY	58

ÚVOD

Vzdělávání je velmi důležité pro každého jedince i společnost jako celek, je důležité pro rozvoj společnosti ve všech oblastech. Školy jsou oficiální vzdělávací institucí, nástrojem a prostředkem k získávání informací jak základních, odborných či vědeckých s významem přípravy studentů na budoucí společenské zařazení a samozřejmě také ve vztahu na celoživotnímu rozvíjení osobnosti. Plní ale zároveň poslání výchovné, má předávat dalším generacím souhrn léty prověřených hodnot a mravních principů. Vzdělávání má historii stejně starou, jako je kulturní historie lidstva, i když bylo až do 2. poloviny 18. století dostupné pouze malé části populace, nedostupné bylo prakticky pro nižší vrstvy obyvatel a zejména pro ženy. Teprve tereziánské a josefínské reformy z poslední třetiny 18. století přinesly povinnou školní docházku pro děti. I tak ještě v předminulém století bylo vzdělávání strukturováno dle příslušnosti k určité společenské vrstvě, většina dětí, zejména z venkovského prostředí byla především využívána jako levná pracovní síla k zajištění obživy početných rodin. Pouze zima byla obdobím, kdy i tyto děti mohly pravidelně navštěvovat obecné školy, v lepším případě tzv. měšťanky. Zajištění rovnosti příležitostí ke vzdělávání bylo dávným snem mnoha pedagogických reformátorů, včetně Jana Ámose Komenského. Teprve společenské a ekonomické změny ve dvacátém století však tuto rovnost v oblasti euroatlantické civilizace zajistily.

Význam vzdělávání dlouhodobě roste, nároky společnosti v dnešní době, která je často označována jako postmoderní, jsou diktovány především poznáním, že prosperita společnosti se odvíjí především od úrovně vzdělanosti. Investice do školství jsou všeobecně považovány jako jedny z klíčových, proto je důležité vzdělávání podporovat, rozvíjet, zdokonalovat, a to jak v oblastech moderních výukových technologií, tak i v jiných oblastech.

Bakalářská práce se zabývá tématem Historie, současnost a perspektivy školství na Rožmitálsku. Školství prošlo a prochází různými změnami. K pochopení těchto změn je zapotřebí analyzovat historické souvislosti, zhodnotit klíčové etapy ve vývoji školství a nastítnit budoucí možnosti dalšího rozvoje. Velmi důležité jsou také demografické a ekonomické faktory.

Rožmitálsko spadá do tzv. mikroregionu Třemšín. Do tohoto regionu patří deset obcí a osm osad. V tomto regionu vzniklo v minulosti více malých škol (Bezděkov, Hutě p. Tř., Koupě, Nepomuk, Nesvačily, Vranovice), které později zanikly z různých

důvodů, především kvůli klesajícímu počtu žáků. V současné době jsou provozovány školy pouze v Rožmitále, ve Hvožd'anech, a ve Věšíně, kde však zůstal pouze 1. stupeň základní školy.

1 CÍLE A METODIKA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Hlavním cílem bakalářské práce je zmapování, zhodnocení a popsání historie školství v regionu, dále pak provedení demografické analýzy, která je zjištěna v závislosti na vývoji počtu žáků v daném regionu, a nastínění možných perspektiv dalšího rozvoje školství v regionu. Dílčím cílem práce je zjištění postojů představitelů samospráv a školní mládeže k dané problematice. Bakalářská práce vychází z hypotézy, že existence školy v malých obcích je ohrožena současným, tzv. normativním modelem financování škol, závislém na počtu žáků v dané škole. Tento systém vede k tomu, že zanikla řada venkovských malotřídních škol a existence dalších je ohrožena. Finanční břemeno, které pak zatěžuje obecní rozpočet, je natolik devastující, že řada starostů a zastupitelstev rezignuje a se zrušením školy souhlasí. Naproti tomu mnozí brání existenci školy i za cenu nemalých obětí, protože škola v obci je vnímána nejenom jako vzdělávací, ale také jako kulturní instituce. Svoji roli hraje i patriotismus a sentiment starousedlíků a v neposlední řadě i prestiž starosty, který nechce vejít do dějin obce jako ten, kdo po často více než staleté existenci školy ji přivede k zániku. Tato hypotéza bude ověřena na příkladu malotřídky v obci Věšín.

V úvodní části bakalářské práce je podána stručná charakteristika a rozbor historického vývoje regionu, vycházející z analýzy příslušné literatury. Dále je zmíněna osobnost J. J. Ryby, který velmi blízce souvisí s historií školství na Rožmitálsku. K charakteristice J. J. Ryby jsou použity především informace z knižních publikací a také informace z Podbrdského muzea v Rožmitále pod Třemšínem. V této části práce je také podáno zhodnocení školství v 19. a 20. století, které vychází z archivních dokumentů základní školy J. J. Ryby.

V další části práce je na základě analýzy příslušné literatury a internetových zdrojů uveden výčet zaniklých škol v regionu, jejich popis a důvody zániku. Je zde charakterizována demografická situace v regionu pomocí údajů a statistik ze školních kronik základní školy J. J. Ryby. Na základě demografické situace je také popsán a zhodnocen vývoj počtu žáků v daném regionu. Je zde rovněž popsán systém fungování státní správy a samosprávy ve školství, jakož i princip financování školství včetně jeho dopadů na školství regionální.

V závěrečné části práce jsou nastíněny možné perspektivy školství, mimo jiné i zamyšlení nad možností zřízení střední školy v Rožmitále. Budou zjišťovány názory žáků i vedení města.

Jedinou větší základní školou na Rožmitálsku s vyšším i nižším stupněm je ZŠ J. J. Ryby, žáci a žákyně musí z ostatních obcí dojíždět a spojení mezi Rožmitálem a obcemi není velmi časté. Proto je zvažován i svoz do rožmitálské základní školy z okolních obcí pomocí školních autobusů, jako je tomu např. v sousedním Rakousku. Je otázkou, jak velký by to byl výdaj pro obce a nakolik je tento návrh reálný. Druhou hypotézou práce, která vyplývá z možností optimálního řešení regionálního školství pomocí redukce počtu malých škol a svážení žáků do větších, střediskových. K těmto návrhům poskytne důležité informace a zaujme stanovisko starosta města Rožmitál p. Tř. Ing. Josef Vondrášek a v dotazníkovém šetření se vyjádří i žáci základní školy.

Většina informací je čerpána z literárních zdrojů, internetových stránek města Rožmitál p. Tř., základní školy J. J. Ryby a MŠMT ČR. Mnoho informací poskytl starosta města Rožmitál, starosta obce Věšín, učitelky ze ZŠ a pracovníci Podbrdského muzea.

2 STRUČNÁ HISTORIE REGIONU

Původní osada Rožmitálu ležela u potoka a velkého rybníka, kostel byl postaven na severozápadním konci osady. Osada se nazývala Staré město, dnes Starý Rožmitál. Starý Rožmitál je jednou z nejstarších osad v regionu. Později byl postaven hrad na druhé straně rybníka a pod ním nová osada, dnešní město Rožmitál. Město bylo pojmenováno německým názvem Rosenthal, je možné, že název souvisí se šípkovými růžemi, které v okolí hojně rostly. Obyvatelé název později počeštili a změnili na Rožmitál. Nové město bylo založeno ve 13. století. Do Nového města se přestěhovala část obyvatel ze Starého města a část obyvatel z okolních osad. Rožmitál, ačkoliv byl založen s německým názvem, je českého původu, což dokazují dochovaná jména, které byla především česká.^{1,2}

Na hradu postaveném při založení Nového města vládli páni Lvové z Rožmitála, kteří zde vládli až do roku 1347, poté vlastnili pouze polovinu hradu a druhá patřila pražským arcibiskupům. Od husitských válek do roku 1545 vlastnili hrad opět pouze páni Lvové z Rožmitála, poté rytíři Gryspekové a od roku 1623, s výjimkou části 20. stol., dodnes vlastní hrad arcibiskupové.³

Jaroslav Lev z Rožmitála se narodil roku 1425. K jeho panství patřila sídla v Rožmitále, v Blatné a na částečnou dobu i hrad v Písku. V letech 1465-67 podnikl velkou výpravu Evropou s ostatními pány a rytíři českými. Toto poselstvo vyslané králem Jiřím z Poděbrad k evropským panovníkům se mělo pokusit je přimět k vytvoření prvního systému kolektivní bezpečnosti v Evropě, což by českému králi zajistilo ochranu před křížovými výpravami organizovanými uherským králem. Tato diplomatická mise byla svěřena panu Jaroslavu Lvovi z důvodu, že Johana z Rožmitála, sestra Jaroslava Lva, byla ženou Jiřího z Poděbrad a panovník svému švagru plně důvěřoval. Johana byla velmi moudrá a laskavá, k poddaným se chovala mile a snažila se jim vždy pomoci. I král Jiří z Poděbrad bral její názory v potaz a za jeho nepřítomnosti jí svěřil správu království. Roku 1471 král Jiří z Poděbrad zemřel a Johana dále spravovala zemi až do doby, kdy byl za krále zvolen Vladislav Jagellovec. Po čtyřech letech od smrti krále, roku 1475, zemřela i královna Johana.⁴

¹ SLAVÍK, F. A. *Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí*. Rožmitál pod Třemšínem: 2005, s. 42-44.

² ROŽMITÁL POD TŘEMŠÍNEM. *Z historie*. [online]. [cit. 2013-02-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.rozmitalptr.cz/hlavni-menu/z-historie/stredovek/>>.

³ SLAVÍK, F. A. *Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí*. Rožmitál pod Třemšínem: 2005, s. 52.

⁴ SLAVÍK, F. A. *Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí*. Rožmitál pod Třemšínem: 2005, s. 54-55.

Na Rožmitálsku v té době existovala tři panství: Rožmitálské, Třemšínské a Vranovské. Dvě panství zanikla a byla připojena k Rožmitálskému . Do roku 1848 byly připojeny k Rožmitálskému panství tyto osady: Bezděkov, Březí, Buková, Hoděmyšl, Hutě Přední a Zadní, Láz Horní, Nepomuk, část Nesvačil a Pňovic, Planiny, Roželov, město Rožmitál, Starý Rožmitál, Sedlice, Skuhrov, Věšín, Voltuš, Vranovce, Záběhlá a Zalány.⁵

Jedna z dominant kraje, hrad Třemšín, byl postaven jedním z členů rodu Buziců, prvním dohledaným majitelem je Beneš z Třemšína. Ten v roce 1349 řešil spor o hranicích rožmitálského panství. V 16. století nebyl již hrad osídlený a tak dostal název pustý hrad. Poté byl hrad i celý vrch Třemšín přikoupen k rožmitálskému panství a dále chátral. V současné době jsou na Třemšínu pouze příkopy a zachovaný kamenný most, který vede na bývalé hradiště, kde jsou patrný jen pozůstatky základních hradních zdí. Uprostřed bývalého hradu a na vrcholu kopce byla postavena rozhledna.⁶

Od roku 1550 začíná vládnout na rožmitálském panství Florián Gryspek z Gryspachu, šlechtic bavorského původu. Za jeho vlády se stal Rožmitál opět obchodním městem pro okolí díky žádosti, kterou zaslal v roce 1567 králi Maxmiliánovi II. Gryspek žádal o tržní privilegia, tedy o možnost pořádání týdenních a výročních trhů. Král udělil městu dva výroční trhy a jeden týden, který se konal každé úterý. S vládou nového panovníka přicházely i velké změny, zakládaly se železné hutě, hamry, nové rybníky. Změny se týkaly také hradu, který zachvátil požár, a při následných opravách nařídil panovník přestavbu na zámek. Další změnou bylo rozdělení Rožmitálu na dvě obce, které proběhlo okolo roku 1596. Rožmitál byl rozdělen na obec Rožmitál a obec Starý Rožmitál. V roce 1588 Florián Gryspek z Gryspachu umírá a vládu přebírají jeho synové. Po bitvě na Bílé Hoře byl Gryspekům zabaven veškerý majetek, konkrétně v roce 1622. Rožmitál se tedy stal v roce 1623 majetkem pražského arcibiskupství.⁷

Rožmitálské panství získal do svých rukou arcibiskup Arnošt II. Vojtěch, kardinál z Harrachu. Jeho vláda byla poznamenána událostmi třicetileté války, taženími bojujících armád a následným drancováním kraje. Poddaní byli nuceni změnit své náboženské vyznání, protože od katolického přešli postupně v 15. a 16. stol. k utrakvismu. Poté, co získal panství arcibiskup Arnošt II., bylo katolické vyznání jediným povoleným, s čímž občané samozřejmě nesouhlasili a kladli odpor, za který

⁵ SLAVÍK, F. A. *Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí*. Rožmitál pod Třemšínem: 2005, s. 35.

⁶ SLAVÍK, F. A. *Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí*. Rožmitál pod Třemšínem: 2005, s. 39-40.

⁷ ŠOURKOVÁ, D. *Můj rodný kraj – Rožmitálsko*. Praha: 1993. Diplomová práce. s. 25-27.

byli později trestáni. Po roce 1636 již byli obyvatelé se změnou náboženského vyznáním smířeni, situace se uklidnila a náznaky odporu byly ty tam. Arcibiskup Arnošt II. z Harrachu zemřel v roce 1667.⁸

Po smrti arcibiskupa se na správě majetku podíleli:⁹

- Jan Vilém hrabě Libštejnský z Kolovrat (1667-68)
- Matouš Ferdinand Sobek z Bílenberka (1668-75)
- Jan Bedřich hrabě z Valdštejna (1675-94)
- Jan Josef hrabě Breuner (1694-1710)
- Ferdinand hrabě z Khuenburku (1710-31)
- Daniel Josef Mayer z Mayeru (1731-33)
- Jan Adam Vratislav z Mitrovic (pouze v roce 1733)
- Mořic Gustav hrabě z Manderscheidu (1733-63)
- Antonín Petr hrabě Příchovský (1763-93)

Po Antonínovi Příchovskému následoval Vilém Florian kníže Salm - Salm, který se stal pánem v Rožmitále roku 1793. Byl to první vlastník, kterého měli lidé rádi díky jeho laskavosti, a tvrdili o něm, že má dobré srdce. Kníže se velmi dobře staral o své panství, dal opravit zámek i jeho okolí, díky tomu vznikl okolo zámku rozlehlý park, který byl přístupný i občanům. Zaměřil se i na vrch Třemšín, kde nechal postavit rozhlednu a opravit i cestu k ní. Tu pak lidé pojmenovali Knížecí cesta. Obyvatelé si panovníka velmi zalíbili a není divu, že je jeho smrt velmi ranila, když 14. 9. 1810 zemřel.¹⁰

Po smrti Viléma Floriana zůstalo rožmitálské panství bez vlády po celé 4 roky. Po tyto roky se na řízení podílela správa náboženského fondu. Od roku 1814 převzal panství arcibiskup Václav Leopold Chlumčanský z Přestavlk, který nechal hned po návštěvě Rožmitálu opravit místní kostel. V Čechách založil 9 nových škol, knihovny a opravil velmi mnoho far a kostelů. Byl velmi štědrý a ušlechtilý, což bylo vidět na jeho činech. Zemřel roku 1830.¹¹

---

⁸ DOLEŽAL, D. *Správa poddanských měst v Čechách po Bílé hoře na příkladu města Rožmitálu p. Tř.* Příbram: 2001. Disertační práce. s. 26-27.

⁹ DOLEŽAL, D. *Správa poddanských měst v Čechách po Bílé hoře na příkladu města Rožmitálu p. Tř.* Příbram: 2001. Disertační práce. s. 28-29.

¹⁰ ŠOURKOVÁ, D. *Můj rodný kraj – Rožmitálsko.* Praha: 1993. Diplomová práce. s. 32-33.

¹¹ SLAVÍK, F. A. *Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí.* Rožmitál pod Třemšínem: 2005, s. 71-72.

Následujícími arcibiskupy, kteří spravovali Rožmitál, byli: ¹²

- Alois Josef hrabě Krakovský z Kolovrat (1830-33)
- Ondřej Alois hrabě Ankvic (1833-38)
- Alois Josef svobodný pán Schrenk (1839-49)
- Bedřich Josef kníže Schwarzenberg (1850-85)
- František hrabě Schönborn (1885-99)

26. září 1899 se stal arcibiskupem a tedy i následníkem na rožmitálském panství Lev, svobodný pán Skrbenský ze Hříště. Příštím arcibiskupem se stal v roce 1916 Pavel, hrabě Huyn, který se vzdal práva být arcibiskupem. Proto byl zvolen 16. září 1919 arcibiskupem Th. a PhDr. František Kordač. ¹³

„Zámek byl majetkem Pražského arcibiskupství až do roku 1948. Poté zde byly zřízeny byty a kanceláře zaměstnanců Státních lesů a v důsledku toho objekt chátral. Poté sice prošel částečnou rekonstrukcí, ale dnes je pro veřejnost uzavřený.“ ¹⁴

V roce 1962 byly opět sloučeny v jednu obec Rožmitál pod Třemšínem a Starý Rožmitál. Od dubna roku 1975 se stal Rožmitál pod Třemšínem opět městem a v roce 1976 k němu byly připojeny obce Nepomuk, Nesvačily a Strýčkovy. Další obce se připojily k městu roku 1978, konkrétně Bezděkov, Hutě pod Třemšínem, Pňovice, Skuhrov a Voltuš. Díky tomu měl Rožmitál již 4864 obyvatel. ¹⁵

V roce 1989 byl převeden rožmitálský zámek opět do vlastnictví arcibiskupů pražských, kteří ovšem odprodali jeho většinu firmě Trinity COOP s. r. o., jejímž majitelem je Roderick Marshal, který žije v zahraničí a o zámek se nezajímá. Vedení města se několikrát snažilo jednat s majitelem o budoucnosti zámku, ale v současné době zůstává objekt stále uzavřen a jeho budoucnost je nejistá. ¹⁶

---

¹² KLIKA, G. *Rožmitál pod Třemšínem: Dvacet výletů po okolních Brdech*. Příbram: 1932, s. 22.

¹³ SLAVÍK, F. A. *Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí*. Rožmitál pod Třemšínem: 2005, s. 73.

¹⁴ ROŽMITÁL POD TŘEMŠÍNEM. *Pražské arcibiskupství*. [online]. [cit. 2013-02-12]. Dostupný z WWW:< <http://www.rozmitalptr.cz/hlavni-menu/z-historie/prazske-arcibiskupstvi/>>.

¹⁵ ŠOURKOVÁ, D. *Můj rodný kraj – Rožmitálsko*. Praha: 1993. Diplomová práce. s. 54-55.

¹⁶ ROŽMITÁL P. TRŮ., RAVAK a. s. *Strojírny Rožmitál 1913-2013*. Praha: 2012, s. 7.

3 STRUČNÁ HISTORIE ŠKOLSTVÍ V ČESKÝCH ZEMÍCH

Centrální umístění českých zemí v rámci Evropy je předurčilo k tomu, aby se staly křižovatkou nejen obchodní, ale i kulturní. I když se naše národní kultura rozvíjela převážně pod vlivem západní Evropy, vstupovaly do ní čas od času i vlivy kultur jiných, zejména východní. Jako příklad lze uvést počátky křesťanství v 9. století, kdy dochází k přímému střetu dvou kultur, západní a východní, byzantské.¹⁷

Právě církve má největší zásluhu na šíření vzdělanosti, protože po celý raný středověk byli kněží a mniši jedinou vzdělanou složkou národa. Církevní školství pak bylo prakticky jedinou možností vzdělávání až do počátků novověku. Byli to právě církevní hodnostáři, kteří se jako první snažili o zavedení systémových prvků do školství, ať už se jednalo o ústřední postavu české reformace počátku 15. století Jana Husa či osobnosti jednoty bratrské, Jana Blahoslava, a zejména pak Jana Ámose Komenského, nejvýznamnějšího pedagoga v historii školství, reformátora školství a zakladatele pedagogiky, vědy o výchově a vzdělávání. Nelze opominout ani význam založení Univerzity Karlovy v roce 1348, protože ta jako jediná ve střední Evropě ve své době vychovávala duchovní elitu společnosti. Také se nesmí zapomenout na zásluhy jezuitů, kteří se podíleli na rozvoji vzdělanosti v našich zemích, založili v Praze druhou vysokou školu, v regionech pak zakládali v pobělohorské době gymnázia.¹⁸

Významný mezník v dějinách školství představuje 2. polovina 18. století, nastupující průmyslová revoluce a ideje osvícenství, které ovlivnily rozhodování habsburských panovníků Marie Terezie a jejího syna Josefa II. Jejich ekonomické a správní reformy přinesly do našich zemí mimo jiné povinnou školní docházku. To byl impuls nejen k rozvoji obecné vzdělanosti národa, ale i k rozvoji pedagogiky jako vědy. Pro výchovu učitelů byly postupně zřizovány učitelské ústavy, na nichž se postupně projevovaly názory J. A. Komenského na výchovu a vzdělávání. Od roku 1869 je prodloužena povinná školní docházka na osm let, jsou zavedeny tzv. měšťanské školy, a také jsou položeny základy učňovskému školství.¹⁹

Vznik samostatného státu v roce 1918 nebyl provázen zásadními změnami ve školství, školský systém zůstal převážně zachován až do konce první republiky. Během

¹⁷ JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: 2007. s. 73-75.

¹⁸ JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: 2007. s. 73-75.

¹⁹ JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: 2007. s. 75-80.

okupace a protektorátu došlo ke změně v obsahu výuky: posílení výuky německého jazyka, změna koncepce výkladu českých dějin, nikoliv však ve struktuře školství, s výjimkou vysokých škol, které byly zavřeny již v roce 1939. Změny přinesl až převrat v únoru roku 1948, kdy byla vytvořena koncepce jednotného školství, která byla průběžně aktualizovaná dílčími reformami v letech 1953, 1960, 1976 a 1984.²⁰

Změna společenských a politických poměrů po roce 1989 přinesla postupnou přeměnu škol v demokratické instituce, které byly liberalizovány a nebyly součástí politiky. Vedle státních a veřejných škol vznikají i soukromé a církevní školy, podstatně se mění struktura středního školství, rozšiřuje se také možnost studia na vysokých školách.²¹

3.1 Školství v regionu od počátku do poloviny 20. století

Podle spisovatele R. R. Hofmeistera nelze určit přesné datum zřízení první školy v Rožmitále pod Třemšínem. Lze pouze odvodit, že vznikla v době, kdy se začaly zřizovat školy v ostatních osadách, tedy v 15. století. Škola byla postavena v blízkosti zámku v nynější Hofmeisterově ulici. Nejstarším dohledaným správcem obecné školy byl Jan Kantor, v roce 1469. Malé prostory školy příliš nevyhovovaly, a proto byla přemístěna do budovy č. p. 27, kde poté býval hostinec V Americe. Obecní škola se po krátké době přesunula naproti, do budovy č. p. 26. Zmínka o škole v Urbáři z roku 1740 potvrzuje, že se škola přemístila na místo podél potoka.²²

V 18. století začalo přibývat stále více dětí a jeden kantor již nestačil, proto byl jmenován produčitel, který pomáhal s výukou. Okolo roku 1750 byl produčitelem v rožmitálské škole Jakub Ryba (otec Jakuba Jana Ryby), který byl pomocníkem asi dva roky.²³

Jakub Jan Ryba vyučoval v rožmitálské škole v letech 1788-1815 a školu zde pozvedl na vyšší úroveň, mohla být pro jiné dokonce vzorem. Ulice, která vede podél bývalé školy, byla pojmenována podle J. J. Ryby, tedy ulice Rybova. Na budově školy je dodnes pamětní deska, která připomíná starou školu i Rybovo působení. Po smrti J. J. Ryby se škola rozšířila, byla přidána další třída a škola se stala trojtřídní. V letech 1854-55 byla postavena nová škola, která měla sídlo na náměstí. V roce 1864 byla škola

²⁰ JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: 2007. s. 80-83.

²¹ JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: 2007. s. 80-83.

²² MAREŠOVÁ, K. *Chápat budoucnost paměti historie*. In Rožmitálský zpravodaj k 20. výročí otevření nových budov ZŠ. Rožmitál pod Třemšínem: 1984, s. 4.

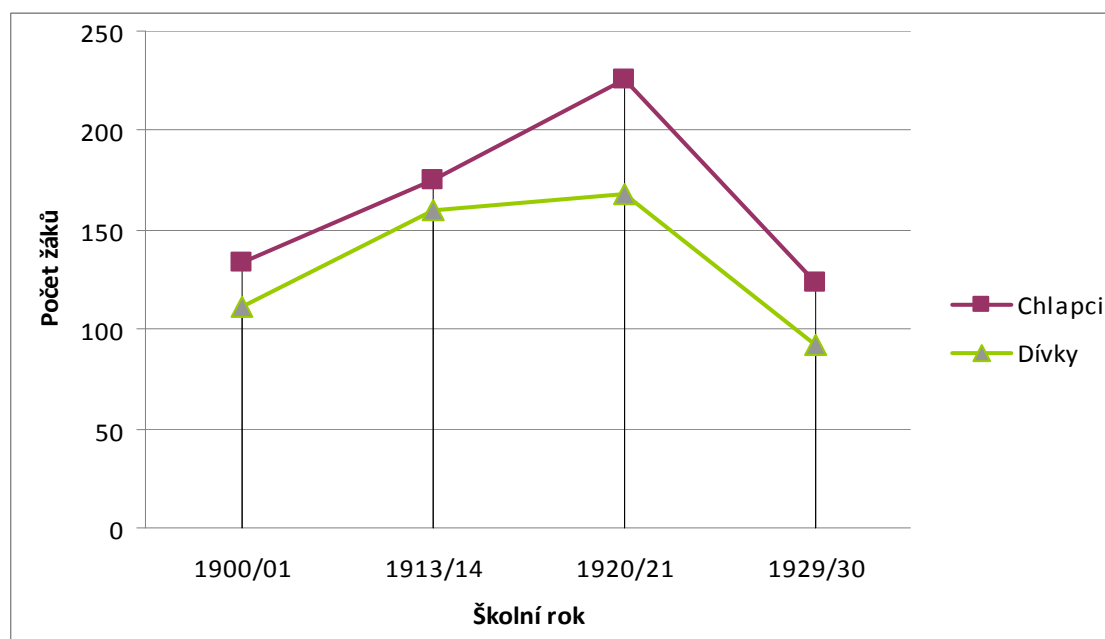
²³ SLAVÍK, F. A. *Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí*. Rožmitál pod Třemšínem: 2005, s. 115.

opět rozšířena na čtyřtřídní a v roce 1876 byly zřízeny její 2 pobočky. V roce 1882 je místní škola již pětiletá a měla 3 pobočky. V dalších letech se zřídily další pobočky, ale po I. světové válce začal počet dětí klesat a pobočky musely být zrušeny. Až od roku 1929 začal počet dětí vzrůstat a počet tříd i poboček se vrátil na původní stav, tedy 5 tříd a 5 poboček.²⁴

V 19. a první polovině 20. století existovaly obecní školy i v okolních obcích, škola byla například v Hutích pod Třemšínem, Nepomuku, Nesvačilech, Věšíně či ve Vranovicích. Školy byly pro nízký počet dětí většinou jednotřídní, ve výjimečném případě dvoutřídní. 16. září 1898 byla v Rožmitále pod Třemšínem zřízena měšťanská škola, která měla třídu chlapeckou a dívčí. Budovu postavila městská záložna, protože ji chtěla využívat pro své účely. Nakonec byla prodána obci a ta ji v roce 1907 využila jako školu. V roce 1919 byl vytvořen a zřízen jednorozční učební kurz, který měl dívkám a chlapcům usnadnit přechod do odborných škol či státních úřadů.²⁵

Graf 1: Vývoj počtu žactva na měšťanské škole²⁶

Počet žáků na měšťanské škole byl po jejím otevření poměrně nízký, nárůst počtu žáků a žákyň je zaznamenán ve školním roce 1900/01 kdy došlo k otevření třetí třídy školy. Dle grafu můžeme pozorovat, že do chlapecké školy docházelo 134 žáků

²⁴ MAREŠOVÁ, K. *Chápat budoucnost paměti historie*. In Rožmitálský zpravodaj k 20. výročí otevření nových budov ZŠ. Rožmitál pod Třemšínem: 1984, s. 4.

²⁵ ŠOURKOVÁ, D. *Můj rodný kraj – Rožmitálsko*. Praha: 1993. Diplomová práce. s. 85.

²⁶ SLAVÍK, F. A. *Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí*. Rožmitál pod Třemšínem: 2005, s. 125, vlastní zpracování.

a do dívčí školy docházelo 111 žákyň. Ve školním roce 1913/14 můžeme pozorovat nárůst počtu žáků i žákyň, konkrétně na 175 chlapců a 160 dívek. Počet žáků stále rostl a ve školním roce 1920/21 můžeme vypočítat, že do školy docházelo mnohem více chlapců než dívek, konkrétně 226 žáků a 168 žákyň. V dalších letech počet žactva klesá, především díky válečné době, a tak ve školním roce 1929/30 docházelo 123 chlapců a 92 dívek.²⁷

V roce 1903 byla v Rožmitále založena Všeobecná živnostenská škola pokračovací dvoutrídni pro učně a učednice. Škola vyučovala v prostorách měšťanské školy, ale pouze ve dnech, kdy byla škola volná. Vyučovalo se v odpoledních hodinách ve středu, v sobotu a v neděli dopoledne. Povinnou školní docházku měli pouze učni z Rožmitálu a Starého Rožmitálu, od roku 1927 však museli na výuku docházet i ti, kteří se učili u mistrů v Bezděkově, Hoděmšišli, Hutích, Nesvačilech, Novém Dvoře, Pňovicích, Podhoře, Sedlici, Skuhrově, Věšíně, Voltuši či ve Vranovicích. Díky tomu vzrostl počet učňů a musel se rozšiřovat počet tříd či poboček.²⁸

Všeobecná živnostenská škola byla zrušena v roce 1939 a následně rozdělena do různých okolních měst podle oborů. Předtím, než zanikla Všeobecná živnostenská škola, vznikla v roce 1939 Lidová škola hospodářská, která byla určena především pro dívky. O 12 let později byla škola přejmenována na Lidovou školu zemědělskou a později, v roce 1948, byla opět přejmenována na Základní odbornou školu zemědělskou. S tímto názvem ovšem škola příliš dlouho nepůsobila, jelikož byla následující rok zrušena. Žáci museli přejít do Rolnické školy v Březnici.²⁹

Po druhé světové válce vláda započala vyvíjet snahy o demokratizaci škol, 21. 4. 1948 byl přijat zákon, který upravoval jednotný školský systém v celém Československu. Žáci začali získávat vzdělání v pětileté národní škole, na kterou navazovala čtyřletá nižší střední škola. Další pokus o demokratizaci měla přinést reforma v roce 1953, která zavedla osmiletou povinnou docházku, na níž navazovala jedenáctiletá střední škola jako náhrada za gymnázia, další odborné školy s maturitou, respektive učňovské školství. Nová opatření ovšem nebyla bezproblémová, navíc nedostatek pracovních sil po válce byl v průběhu padesátých let z velké části kompenzován, ekonomika vykazovala růst, proto 23. 4. 1959 ÚV KSČ rozhodlo o prodloužení osmiletého povinného vzdělávání na původních 9 roků.³⁰

---

²⁷ SLAVÍK, F. A. *Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí*. Rožmitál pod Třemšínem: 2005, s. 125.

²⁸ SLAVÍK, F. A. *Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí*. Rožmitál pod Třemšínem: 2005, s. 127.

²⁹ ŠOURKOVÁ, D. *Můj rodný kraj – Rožmitálsko*. Praha: 1993. Diplomová práce. s. 85.

³⁰ MAREŠOVÁ, K. *Chápat budoucnost paměti historie*. In *Rožmitálský zpravodaj k 20. výročí otevření nových budov ZŠ. Rožmitál pod Třemšínem: 1984, s. 4-5.*

3.2 Osobnost Jakuba Jana Ryby

Dějiny české pedagogiky i kulturní dějiny regionu jsou neodmyslitelně spjaty se jménem, které se stalo symbolem pro místní školství i město samotné. Jakub Jan Ryba je v historii školství na Rožmitálsku nejvýznamnější osobností jak mezi učiteli, tak i osobnostmi z řad tvůrců a šířitelů kultury a umění. Jako učitel preferoval jiné, zajímavější způsoby výuky oproti ostatním kantorům. Stejně jako většina tehdejších venkovských pedagogů, i on se mimo své povolání zabýval hudbou. Proslavil se především díky několika stovkám skladeb, z nichž nejznámější je Česká mše vánoční.

Jakub Jan Ryba se narodil 26. října 1765 v Přešticích, které leží jižně od Plzně. Jeho otec Jakub Jan Ryba byl také kantorem a varhaníkem, matka Rosalie pocházela také z učitelské rodiny, tudíž bylo povolání kontora Rybovi souzeno. Jakub Jan Ryba se ve skutečnosti jmenoval Jakub Šimon Ryba, jméno Jan bylo pouze biřmovací. V roce 1770 se rodina přestěhovala do Nepomuku, protože Rybův otec dostal v tamější vesnici místo varhaníka a kantora. V Nepomuku se nadále rozvíjel talent malého chlapce, učil se na klavír, housle, violoncello, varhany a také zpíval ve sboru. Zdokonaloval se také v hudební teorii a pokoušel se o své vlastní skladby.³¹

Do školy v Nepomuku nechodil malý Ryba rád. Prostředí školy bylo ošklivé, nečisté. Učitel byl na děti zlý, ponižoval je, dával kruté a nespravedlivé tresty. Tyto vzpomínky si odnesl ze školního prostředí a není divu, že se podepsaly i na jeho budoucím povolání. Chtěl, aby děti do školy chodily rády.³²

Koncem roku 1780 odešel Jakub spolu se svým strýcem Janem Vaněčkem do Prahy, kde se chtěl nadále vzdělávat na latinské střední škole. Na přijímací zkoušky se pečlivě připravoval, učil se latinsky a řecky. Neovládal však dobře němčinu a díky tomu nebyl přijat na gymnázium. Po roční přípravě na normální škole, kde měl Jakub velmi slušný prospěch, byl přijat na gymnázium. Dokončení studia se Ryba nezúčastnil, z gymnázia vystoupil kvůli dopisu od otce. Otec ho žádal, aby se vrátil do Nepomuku a přijal volné místo kantora. Na učitelské místo v Nepomuku musel ještě rok čekat, a tak získal místo pomocníka u svého strýce Josefa Jakoubka na škole v Mníšku pod Brdy. Poté nastoupil do školy v Rožmitále pod Třemšínem.³³

I přesto, že byl Ryba přijat do školy rožmitálské přívětivě, měl jednoho odpůrce. Byl jím farář Kašpar Zachar, který byl ze staré školy, neholdoval reformám a povyšoval

³¹ BRODNÍČEK, J. *Jakub Jan Ryba – pedagog*. Rožmitál pod Třemšínem: 1990. s. 16.

³² KÖNIGSMARK, J. *Odkaz Jakuba Jana Ryby dnešní době*. Přeštice: 2009. s. 7.

³³ KÖNIGSMARK, J. *Odkaz Jakuba Jana Ryby dnešní době*. Přeštice: 2009. s. 8.

kostel nad školu. Měli mezi sebou dlouholetý spor, který skončil až zásahem úřadů, které daly za pravdu Rybovi. Od roku 1800 začal mít Ryba opět nelehké období, a to díky novému hospodářskému ředitelovi Prokopu Pokornému. Tomu se nelíbilo mít poblíž studovaného, inteligentního učitele, proto začal Rybu šikanovat a všemožně pomlouvat a ponižovat. Toto nepřátelství způsobovalo Rybovi a jeho rodině stále se zvyšující špatnou finanční situaci.³⁴

26. července 1790 se Ryba oženil s Annou Laglerovou, dcerou rožmitálského purkrabího Jana Laglera a tím se natrvalo usadil v Rožmitále. Manželé spolu měli 13 dětí, z kterých přežilo pouze 7 – 4 synové a 3 dcery.³⁵

V posledních letech života byl Ryba mnohem více uzavřený, ztratil důvěru v lidi, měl velké starosti o rodinu. To všechno se projevilo na zápisech do deníků i jeho skladbách. Také příliš mnoho práce se podepsalo na jeho zdraví, více se projevovala nemoc jater, která jen přispívala k jeho vrozeným depresím. Se svými starostmi se svěřoval pouze svému jedinému příteli Antonínu Reissovi, se kterým se seznámil v roce 1813. Velmi si rozuměli, chodívali spolu na podvečerní procházky, nejčastěji do lesa Štěrbina nad Voltuší.^{36,37}

8. dubna 1815 spáchal Jakub Jan Ryba sebevraždu, podřezáním tepen na krku a zápěstích, v lese Štěrbina nad Voltuší, kde dnes stojí mohyla. Ryba byl nalezen mrtev až po 3 dnech ústavného hledání. 14. dubna 1815 byl Ryba pohřben za městem, na bývalém morovém hřbitově kvůli tomu, že spáchal sebevraždu. Teprve roku 1855 byly jeho ostatky přeneseny na hřbitov ve Starém Rožmitále.³⁸

---

³⁴ BRODNÍČEK, J. *Jakub Jan Ryba – pedagog*. Rožmitál pod Třemšínem: 1990. s. 24-26.

³⁵ NĚMEČEK, J. *Jakub Jan Ryba: život a dílo*. Praha: 1963. s. 20.

³⁶ BRODNÍČEK, J. *Jakub Jan Ryba – pedagog*. Rožmitál pod Třemšínem: 1990. s. 26.

³⁷ KÖNIGSMARK, J. *Odkaz Jakuba Jana Ryby dnešní době*. Přeštice: 2009. s. 13.

³⁸ BRODNÍČEK, J. *Jakub Jan Ryba – pedagog*. Rožmitál pod Třemšínem: 1990. s. 27-28.

3.2.1 Jakub Jan Ryba - pedagog

V roce 1788 nastoupil Ryba jako zastupující učitel do školy v Rožmitále pod Třemšínem. Škola byla velmi zanedbaná a Ryba měl za úkol napravit její chátrající stav. Začal tím, že chtěl zavést nový školní řád, dále chtěl posílit kázeň a dosáhnout toho, aby děti měly chuť k učení. Děti si ho velmi oblíbily, především proto, že nedělal rozdíly mezi chudými a bohatými dětmi, bral je jako rovnocenné. Zavedl nový školní rozvrh hodin, který byl přizpůsoben i dětem ze vzdálenějších okolních vesnic. Zařadil do své výuky i zpěv, kterému se děti věnovaly především o přestávkách, někdy i během vyučování. Ryba věřil, že zpěv má dobrý vliv na dětskou psychiku.^{39,40}

Kantor Jakub Jan Ryba byl moderním a pokrokovým pedagogem té doby. Ve svém vyučování využíval poznatků z děl J. A. Komenského. Dokonce přejal i Komenského názory na život, mezi které patří mimo jiné i neustálé zdokonalování se, získávání vědomostí a moudrosti. Odsuzoval tělesné tresty a násilí, kázeň si zjednával především domluvou. Velkým pokrokem pro školství mohl být Rybův návrh na svolávání učitelských porad, kde by se probírala výchova dětí a vše, co souvisí se školstvím. Návrh neprošel schválením, byl přijat až o mnoho let později.⁴¹

Jakub Jan Ryba při svých výukách nedbal jen na to, co děti učí při hodinách, ale také na jejich výchovu. Velmi mu záleželo na modlitbách, které děti prováděly. Snažil se je naučit svá pravidla modlení, například aby se děti při odříkávání modlitby nepřekřičovaly, stály, mluvily klidně a jednotně. Po skončení modlitby se měly děti bez jakýchkoli známek hluku posadit, ovšem až na učitelovo znamení. Ryba děti učil správnému chování v kostele i ve škole a také, jak se mají chovat při cestě do kostela a z kostela. Jako kantor se nezabýval jen tím, jak se děti chovají ve škole, ale také jak se chovají i mimo školu. J. J. Ryba dbal na čistotu dětí, prostřednictvím různých příběhů se jim snažil vysvětlit význam čistoty. Žáci museli chodit do školy umytí, učesaní, v čistém oblečení a s ostříhanými nehty. Kdo přišel do školy neupravený, byl následně potrestán a poslán domů. Před nečistotami musely děti chránit i své učebnice. Po pár dnech začal Ryba vidět výsledky svého snažení a měl velkou radost, že děti chodí do školy s radostí, včas, umyté a v čistém oblečení. Ryba začal dětem ukládat domácí úkoly, které mu musely ihned po začátku hodiny ukázat, děti také psaly měsíční úlohy,

³⁹ BRODNÍČEK, J. *Jakub Jan Ryba – pedagog*. Rožmitál pod Třemšínem: 1990. s. 19.

⁴⁰ KÖNIGSMARK, J. *Odkaz Jakuba Jana Ryby dnešní době*. Přeštice: 2009. s. 9.

⁴¹ ŠNAJDROVÁ, M. *Jakub Jan Ryba – učitel a vlastenec*. In Rožmitálský zpravodaj k 20. výročí otevření nových budov ZŠ. Rožmitál pod Třemšínem: 1984, s. 6.

které prověřovaly, co se naučily. 12. 3. 1788 dětem nařídil, aby se pokaždé postavily, když do třídy kdokoli vstoupí proto, aby se příchozímu zalíbily.⁴²

Školní docházka dětí nebyla taková, jakou si Ryba představoval. Z dětí, které byly školou povinné, docházela ani ne čtvrtina, konkrétně z necelých 300 dětí docházelo pouze 67 dětí. Takto nízká docházka byla způsobena především rodiči, ti raději zaměstnávali děti v hospodářství, než aby je posílali do školy. Také mnoho rodičů říkávalo, že když oni školu nepotřebovali, nepotřebují ji ani jejich děti.. Tento názor chtěl Ryba rodičům vyvrátit, a proto rodiče často zval na svá vyučování. Ryba dokázal zvýšit docházku dětí až na dvojnásobek a počet docházejících dětí stále rostl. Již po třech letech vyučování byl Ryba oceněn krajským úřadem za úsilí o zlepšování vyučování na škole.⁴³

Ryba dbal při své výuce na to, aby děti přednášenému učivu rozuměly, nechtěl jen přednést probíranou látku a odejít, jak to dělali jeho předchůdci. Snažil se děti co nejvíce zaujmout při své výuce, ať už slovem či písni. Odsuzoval povrchní znalosti, dbal na porozumění žáků daného učiva do hloubky. Tvrdil, že je lepší umět méně věcí, ale důkladně. Snažil se také o propojení znalostí, které naučil, s praktickým životem. Jakub Jan Ryba byl výjimečný a příkladný tím, že své povolání kantora bral jako odpovědné poslání.⁴⁴

---

⁴² NĚMEČEK, J. *Školní deníky Jakuba Jana Ryby*. Praha: 1957. s. 51-57.

⁴³ SLAVÍK, F. A. *Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí*. Rožmitál pod Třemšínem: 2005, s. 116.

⁴⁴ ZAJÍČEK, J. *Jakub Jan Ryba – pedagog a vlastenec*. In Publikace k příležitosti 40. výročí otevření nových budov ZŠ. Rožmitál p. Tř.: 2004. s. 8-9.

3.2.2 Hudební a literární tvorba Jakuba Jana Ryby

Jakub Jan Ryba vynikal nejen ve svém povolání pedagoga, ale také svou vzdělaností a skladatelskou činností. Málokdo ze soudobých skladatelů se s ním mohl porovnávat. Ve svých názorech byl stoupencem francouzských osvícenců Voltaira a Rousseaua, jeho oblíbeným filosofem byl Seneca. Jakub Jan Ryba žil především pro hudbu, rodinu a děti, které učil. Viděl také v hudbě zdroj morálního vzestupu, sliboval si tedy od jejího provozování velmi mnoho. Jako skladatel byl Ryba samouk, a také samoukem zůstal. Při tvorbě svých děl byl velmi pilný a houževnatý, až obdivuhodný, vzhledem k časové náročnosti svého povolání. Většinu svých církevních skladeb komponoval pro místní kostel, činil tak ovšem také pro své potěšení.⁴⁵

Vlastní Rybovy práce lze rozdělit na: 1. Duchovní písně a texty k některým českým duchovním skladbám, 2. Básně nebo školní písně, didaktickou poezii i prózu, 3. Příležitostné a oslavné básně české, německé i latinské, 4. Libreta, 5. Překlady z latiny a z řečtiny, 6. Díla hudebně teoretická.⁴⁶

Ke komponování a provozování církevních skladeb Ryba používal především české texty, které z velké části vytvořil sám. Zejména k vánočním mším a pastorelám používal nejčastěji české texty, vkládal je také do pastýřských zpěvů a ukolébavek. Vedle toho využíval paralelně i textů latinských, zejména u některých mší a mariánských písní. Texty zaplňoval nejčastěji vánoční tematikou, a to velmi jednoduše, přesto upřímně. Ve vánočních textech se Ryba zmiňuje o Betlému ve spojení s českým venkovem, a to tak, že ztotožnil betlémské pastýře a české ovčáky. Chtěl tím přiblížit betlémskou událost českému člověku. Nejslavnější a textově nejzajímavější je Rybova mše „Hej mistře“, slouží také jako jeho odkaz, který nezanikl a nikdy nezanikne. Pastorálka „Hej mistře“ je se jménem Jakub Jan Ryba navždy spojená.⁴⁷

---

⁴⁵ NĚMEČEK, J. *Jakub Jan Ryba: život a dílo*. Praha: 1963. s. 231.

⁴⁶ NĚMEČEK, J. *Jakub Jan Ryba: život a dílo*. Praha: 1963. s. 40.

⁴⁷ NĚMEČEK, J. *Jakub Jan Ryba: život a dílo*. Praha: 1963. s. 42.

4 ŠKOLSTVÍ V 21. STOLETÍ

Zásadní politické, ekonomické a sociální změny, které nastaly ve společnosti po roce 1989 se pochopitelně nemohly vyhnout ani školství. Výchova a vzdělávání se odehrávají v prostředí demokracie a pluralismu. Základní proměna probíhá u škol všech druhů i stupňů, vedle státních a veřejných škol vzniká rozvětvená síť škol církevních či soukromých. Cíle a metody výchovy a vzdělávání se liberalizují a modernizují, vznikají alternativní školy, podstatně se rozšířila nabídka středoškolských studijních oborů, také se rozrostla i síť vysokých škol. Naše výzkumné pedagogické ústavy se zapojily do řady světových projektů, v nichž jsou porovnávány znalosti, schopnosti a dovednosti v rámci zemí OECD (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj).⁴⁸

V devadesátých letech z podnětu vlády ČR začaly přípravy Národního programu rozvoje vzdělávání v ČR, známém na veřejnosti jako tzv. Bílá kniha. Tento dokument, který byl schválen v roce 2001, vytváří předpoklady pro dlouhodobé proměny školství, zaměřuje se na východiska a předpoklady rozvoje vzdělávací soustavy, regionálního školství od 3 do 19 let, terciárního vzdělávání a vzdělávání dospělých.⁴⁹

Na Bílou knihu navazují a postupně vstupují v platnost další dokumenty tzv. rámcové vzdělávací programy, které poskytují školám větší autonomii při rozhodování v samotných školách. Zdůrazňují především výsledky vyučování, přínosy pro život prostřednictvím poznání, změnou atmosféry školy i výrazným posílením individuálních vzdělávacích cílů.⁵⁰

Existuje však řada faktorů limitujících možnosti uvádění těchto záměrů do života. Mezi ty nejvýznamnější patří permanentní nedostatek finančních prostředků, přílišná feminizace školství jakož i věková struktura pedagogických sborů. Tyto obecné problémy mají svůj odraz i v rožmitálském regionu, je to především současný systém financování školství, který není právě příznivý pro malotřídní školy v okolních obcích především proto, že se váže na počet dětí ve školách. Dalším ohrožujícím faktorem školství je klesající počet žáků, který je způsoben mnoha příčinami. Snižující se počet dětí byl již v minulosti velkým problémem, díky kterému se musela v okolních obcích velká většina škol uzavřít.

---

⁴⁸ JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: 2007. s. 80.

⁴⁹ JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: 2007. s. 81.

⁵⁰ JŮVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: 2007. s. 81.

4.1 Současný systém řízení a financování škol

Změny ve školství po roce 1989 se nedotkly jen systému vzdělávání, ale také systému řízení a financování. Jejich hlavní podstatou je postupná demokratizace a decentralizace, která byla odstartována první zákonnou normou, Zákonem o státní správě a samosprávě ve školství. Byly jím zrušeny odbory školství Okresních národních výborů a zavedeno tzv. oborové řízení, které přineslo vznik školských úřadů přímo podřízených Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy České republiky. Reforma veřejné správy v roce 2000 znamenala další decentralizaci, následný zánik školských úřadů a přenesení správy školství na územní orgány.⁵¹

V současnosti je řízení a financování regionálního vzdělávání regulováno novým školským zákonem o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání. Státní správu vykonává Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (resp. Ministerstvo vnitra, Ministerstvo obrany), Česká školní inspekce, krajské úřady, obecní úřady obcí s rozšířenou působností a ředitelé škol. Samosprávu ve školství vykonávají kraje, obce a školské rady.⁵²

Tab. 1: Výkon státní správy a samosprávy v oblasti školství⁵³

Úroveň	Státní správa	Samospráva
Centrální	Ministerstvo školství	-
	Česká školní inspekce	-
Regionální	Kraje	Kraje
Místní	Obce s rozšířenou působností	Obce
	Ředitelé škol	Školské rady

⁵¹ PRÁŠILOVÁ, M. *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro pedagogické pracovníky*. Olomouc: 2006. s. 48.

⁵² PRÁŠILOVÁ, M. *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro pedagogické pracovníky*. Olomouc: 2006. s. 50.

⁵³ PRÁŠILOVÁ, M. *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro pedagogické pracovníky*. Olomouc: 2006. s. 51, vlastní zpracování.

Princip financování se podstatně změnil v roce 1992, kdy se z financování na instituci přešlo na financování per capita (financování na jednoho žáka), byly stanoveny jednotkové neinvestiční výdaje tzv. normativy. Ministerstvo přímé prostředky na vzdělávání rozepisuje a přiděluje prostřednictvím republikových normativů krajům, které na základě zásad stanovených ministerstvem stanoví krajské normativy vycházející především z náročnosti vzdělávacích programů.⁵⁴

V současné době pokračuje financování regionálního školství prostřednictvím těchto normativů na žáka, díky němu jsou školy financovány podle počtu žáků, kteří školu navštěvují. Negativem tohoto modelu financování je velké množství normativů, které se dělí podle druhů či stupňů škol. O konkrétních přidělených finančních prostředcích nadále rozhodují krajské úřady, které se řídí podle svých normativů. Může se tedy často stát, že podobné školy dostávají jiné množství finančních prostředků, což je způsobeno tím, že každý kraj má jiné normativy.⁵⁵

MŠMT připravilo pro rok 2013 reformu financování školství, jenž obsahuje snížení počtu normativů a jejich sloučení podle škol. Díky tomu se financování zjednoduší a školy, které budou mít stejný vzdělávací program, budou dostávat stejné finanční prostředky. Další změnou bude přidělení dalšího parametru k současnému financování na žáka. Novým parametrem má být optimální naplněnost třídy, počty žáků ve třídách nebudou pro všechny školy stejné. Bude se brát zřetel na malotřídky, které budou mít snížený počet žáků na třídu. Mimo optimální naplněnost třídy, momentálně existuje parametr minimálního počtu žáků ve třídě, který je nepostradatelný k tomu, aby škola vůbec mohla vzniknout. Může se zdát, že optimální naplněnost třídy nebudou moci zvládat malotřídní školy v malých obcích a tento parametr by pro ně mohl být likvidační. Ministerstvo školství oponuje tím, že plánuje podporovat malotřídní školy a fungování prvního stupně tím, že optimální počty žáků budou výrazně nižší než v běžných školách. Podle dosavadních návrhů by škola v malé obci měla fungovat již při 5 žácích ve třídě. Jedná se ovšem pouze o první stupeň školy, druhý stupeň se bude řídit standardními pravidly. MŠMT plánuje zavedení reformy od 1. září 2013.⁵⁶

---

⁵⁴ PRÁŠILOVÁ, M. *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro pedagogické pracovníky*. Olomouc: 2006. s. 52.

⁵⁵ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Financování regionálního školství-otázky a odpovědi*. [online]. [cit. 2013-02-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/otazky-a-odpovedi>>.

⁵⁶ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Financování regionálního školství-otázky a odpovědi*. [online]. [cit. 2013-02-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/otazky-a-odpovedi>>.

Tab. 2: Srovnání republikových normativů pro rok 2013 s rokem 2012 ⁵⁷

Věková kategorie	MP celkem vč. odvodů Kč/žáka				ONIV celkem Kč/žáka			
	2012 po vázání	2013	Rozdíl	%	2012 po vázání	2013	Rozdíl	%
3 - 5 let	37 795	38 333	538	1,42%	208	500	292	140,4%
6 - 14 let	48 318	48 825	507	1,05%	445	1 000	555	124,7%
15 - 18 let	55 980	56 648	668	1,19%	508	1 070	562	110,6%
19 - 21 let	47 859	48 545	686	1,43%	334	700	366	109,6%

V tabulce č. 2, Srovnání republikových normativů pro rok 2013 s rokem 2012, můžeme pozorovat množství mzdových prostředků (MP) na jednoho žáka podle jednotlivých věkových kategorií v roce 2012 a 2013, dále můžeme pozorovat ostatní neinvestiční výdaje (ONIV) rovněž na jednoho žáka, které se dělí podle jednotlivých věkových kategorií. Mezi ostatní neinvestiční výdaje patří například pomůcky, učebnice či vzdělávání pedagogických pracovníků. V kategorii 6 – 14 let, která spadá do základních škol, můžeme vypočítat, že v roce 2012 činily po vázání, tedy po krácení, mzdové prostředky 48 318 Kč na jednoho žáka. V roce 2013 činí náklady 48 825 Kč na jednoho žáka, to je o 507 Kč (1,05%) více než minulý rok. Ostatní neinvestiční náklady činily 445 Kč na jednoho žáka v roce 2012, v roce 2013 činí výdaje 1000 Kč. Rozdíl mezi roky 2012 a 2013 je 555 Kč (124,7%). ⁵⁸

Z republikových normativů si potom krajské úřady tvoří své normativy. Jsou stěžejní pro financování jednotlivých škol, MŠMT přidělí každému kraji množství finančních prostředků, které pak samostatně kraj rozděluje. Krajský úřad rozděluje prostředky pomocí závazných ukazatelů, které stanovuje MŠMT, a orientačních ukazatelů. Závaznými ukazateli jsou: Neinvestiční náklady (NIV), prostředky na platy, prostředky na ostatní platby za provedenou práci a limit počtu zaměstnanců. Orientačními ukazateli jsou: odvody ze mzdových prostředků, přiděl do Fondu

⁵⁷ ŠKOLSKÉ ODBORY. *Srovnání republikových normativů*. [online]. [cit. 2013-02-27]. Dostupné z WWW: < http://www.skolskeodbory.cz/info.php?event_akce=info_down&id_info=2012000233>.

⁵⁸ ŠKOLSKÉ ODBORY. *Srovnání republikových normativů*. [online]. [cit. 2013-02-27]. Dostupné z WWW: < http://www.skolskeodbory.cz/info.php?event_akce=info_down&id_info=2012000233>.

kulturních a sociálních potřeb (FKSP) a Ostatní neinvestiční výdaje (ONIV). Důležitým ukazatelem je také tzv. Jednotka výkonu, kterou je každý žák či žákyně.⁵⁹

Další krajské normativy jsou objemem neinvestičních výdajů a k jejich stanovení jsou potřebné tyto ukazatele: Průměrný počet jednotek výkonu, hodnotící ukazatel jednoho pedagoga (Np), Průměrný počet jednotek výkonu, hodnotící ukazatel jednoho nepedagogického pracovníka (No), Průměrný měsíční plat pedagoga (Pp), Průměrný měsíční plat nepedagogického pracovníka (Po) a Průměrná roční výše ostatních neinvestičních výdajů (ONIV). Díky těmto ostatním ukazatelům lze sestavit roční normativní přímé výdaje, které se hradí ze státního rozpočtu, tedy normativ na jednoho žáka. Sestaví se pomocí rovnice: $12 \times 1,35 \times (1/Np \times Pp + 1/No \times Po) + ONIV$.⁶⁰

Tab. 3: Krajské hodnoty ukazatelů a krajské finanční normativy pro rok 2013 (I. stupeň)⁶¹

Výkony	Ukazatele rozhodné pro stanovení krajských normativů			Krajské finanční normativy Kč/žák/rok				
	Np	Pp	ONIV	mzdy pedagog	odvody	FKSP	ONIV	NIV celkem
85	15,02	26 125	728	20 872	7 097	209	728	28 905
185	18,21	26 125	728	17 212	5 852	172	728	23 965
285	18,71	26 125	728	16 753	5 696	168	728	23 344
385	19,08	26 125	728	16 428	5 586	164	728	22 906
485	19,43	26 125	728	16 135	5 486	161	728	22 510
500	19,48	26 125	728	16 092	5 471	161	728	22 452

Tabulka č. 3 obsahuje hodnoty ukazatelů Np, Pp, ONIV a krajské finanční normativy pro základní školu s 1.-9. třídou ve Středočeském kraji. V tabulce č. 2 je obsažen pouze první stupeň ZŠ. Z tabulky č. 3 můžeme vypočítat, kolik činí

⁵⁹ ADAMEC, M. PACÁK, J. *Metodika financování přímých výdajů regionálního školství Středočeského kraje*. [online]. [cit. 2013-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/skolstvi/skolska-ekonomika/metodika-financovani-primych-vydaju-regionalniho-skolstvi-stredoceskeho-kraje.htm?pg=1>>.

⁶⁰ ADAMEC, M. PACÁK, J. *Metodika financování přímých výdajů regionálního školství Středočeského kraje*. [online]. [cit. 2013-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/skolstvi/skolska-ekonomika/metodika-financovani-primych-vydaju-regionalniho-skolstvi-stredoceskeho-kraje.htm?pg=1>>.

⁶¹ ADAMEC, M. PACÁK, J. *Krajské ukazatele Np, No, Pp, Po a ONIV pro stanovení krajských normativů na rok 2013*. [online]. [cit. 2013-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/skolstvi/skolska-ekonomika/metodika-financovani-primych-vydaju-regionalniho-skolstvi-stredoceskeho-kraje.htm?pg=1>>.

neinvestiční výdaje v závislosti na počtu žáků. Konkrétně tedy při 85 žácích činí neinvestiční náklady na jednoho žáka za rok 28 905 Kč. Mzda pedagoga je při takovém počtu žáků 20 872 Kč. S vyšším počtem žáků dochází k poklesu neinvestičních nákladů a mezd pedagogů. Při 500 žácích činí celkové roční neinvestiční náklady na jednoho žáka 22 452 Kč. Mzda pedagoga při navýšeném množství žáků činí 16 092 Kč.⁶²

Tab. 4: Krajské hodnoty ukazatelů a krajské finanční normativy pro rok 2013 (II. stupeň)⁶³

Výkony	Ukazatele rozhodné pro stanovení krajských normativů			Krajské finanční normativy Kč/žák/rok				
	Np	Pp	ONIV	mzdy pedagog	odvody	FKSP	ONIV	NIV celkem
68	9,50	26 125	728	32 984	11 214	330	728	45 256
168	12,90	26 125	728	24 304	8 263	243	728	33 538
268	13,64	26 125	728	22 977	7 812	230	728	31 747
368	14,10	26 125	728	22 242	7 562	222	728	30 754
468	14,40	26 125	728	21 771	7 402	218	728	30 119
500	14,50	26 125	728	21 625	7 352	216	728	29 921

V tabulce č. 4 jsou obsaženy údaje, které se týkají druhého stupně základní školy ve Středočeském kraji. Z tabulky lze vyzorovat výše celkových neinvestičních výdajů za rok v poměru s počtem žáků. Při počtu 68 žáků činí neinvestiční výdaje na jednoho žáka za rok 45 256 Kč a mzda pedagoga činí 32 984 Kč. Můžeme pozorovat pokles hodnot s rostoucím počtem žáků. Při počtu 500 žáků činí celkové neinvestiční náklady na jednoho žáka 29 921 Kč. Mzdy pedagogů se také s počtem žáků snižují a při 500 žácích činí 21 625 Kč.⁶⁴

Dle údajů z tabulky číslo 3: Krajské hodnoty ukazatelů a krajské finanční normativy pro rok 2013 (I. stupeň), by malotřídní škola ve Věšíně měla v současné době

⁶² ADAMEC, M. PACÁK, J. *Krajské ukazatele Np, No, Pp, Po a ONIV pro stanovení krajských normativů na rok 2013*. [online]. [cit. 2013-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/skolstvi/skolska-ekonomika/metodika-financovani-primych-vydaju-regionalniho-skolstvi-stredoceskeho-kraje.htm?pg=1>>.

⁶³ ADAMEC, M. PACÁK, J. *Krajské ukazatele Np, No, Pp, Po a ONIV pro stanovení krajských normativů na rok 2013*. [online]. [cit. 2013-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/skolstvi/skolska-ekonomika/metodika-financovani-primych-vydaju-regionalniho-skolstvi-stredoceskeho-kraje.htm?pg=1>>.

⁶⁴ ADAMEC, M. PACÁK, J. *Krajské ukazatele Np, No, Pp, Po a ONIV pro stanovení krajských normativů na rok 2013*. [online]. [cit. 2013-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/skolstvi/skolska-ekonomika/metodika-financovani-primych-vydaju-regionalniho-skolstvi-stredoceskeho-kraje.htm?pg=1>>.

dostávat příspěvek na jednoho žáka 28 905,- Kč za rok. To se shoduje i se slovy pana starosty obce Věšín Ing. Pavla Hutra, který říká, že na jednoho žáka je státem přispíváno zhruba 30 000,- Kč na rok.⁶⁵

4.2 Zaniklé školy v regionu, příčiny zániku

Hustota sítě škol je vždy přímo úměrná péči státu o výchovu a vzdělávání stejně jako na demografických faktorech. Velký nárůst počtu obyvatel zejména v druhé polovině 19. století, zvýšený zájem státu o úroveň výchovy a vrůstající národní uvědomění spojené s úsilím o národní zrovnoprávnění přinesl rozvoj vzdělávání na venkově a zřizování obecných škol i v menších obcích. Tento růst počtu obyvatel se zastavil po I. světové válce (což můžeme pozorovat v grafu č. 1). Nepříznivý dopad na populační trendy měla i hospodářská krize ve 30. letech a následná II. světová válka. Po ní se do populačního vývoje promítly i další faktory, snižuje se počet lidí pracujících v zemědělství, podporuje se pouze výstavba v tzv. střediskových obcích, nová generace se stěhuje za lepšími možnostmi výdělků do měst, zlepšuje se úroveň dopravní obslužnosti. To jsou hlavní faktory, které zapříčinily, proč ve druhé polovině 20. století řada vesnických škol, a nejen na Rožmitálsku, zanikla.

- **Bezděkov pod Třemšínem**

Bezděkov leží asi 4 km jižním směrem od Rožmitálu pod Třemšínem. Obec patřila od počátku do rožmitálského panství, první zmínky o obci jsou v roce 1560. Škola v obci bývala v budově u Vdovů, kde byl poté zřízen hostinec. Když byla v roce 1835 postavena škola v Pročevilech, byly k ní děti z Bezděkova přiškoleny. Do Pročevil docházely děti až do roku 1896, v tomto roce byl Bezděkov přiškolen do Rožmitálu pod Třemšínem.^{66,67}

- **Hutě pod Třemšínem**

Obec Hutě pod Třemšínem leží 3,5 km od Rožmitálu pod Třemšínem, dělí se na Hutě Přední a Zadní. Přední Hutě vznikly v 16. století, Zadní o něco později. Hutě pod Třemšínem byly připojeny k obci Voltuš až do roku 1903, protože téhož roku dostala obec samosprávu. V Hutích škola nebyla a děti chodily do školy ve Věšíně. Cesta

---

⁶⁵ Rozhovor s panem Ing. Pavlem Hutrem, starostou obce Věšín, ze dne 20. 2. 2013.

⁶⁶ VESELÝ, J. *Obecní kronika Bezděkov pod Třemšínem*. Bezděkov. s. 1.

⁶⁷ BEZDĚKOV POD TŘEMŠÍNEM. *Všeobecné informace o obci*. [online]. [cit. 2013-03-01]. Dostupné z WWW: <http://www.bezdekovptr.cz/informace-o-obci/historie-1/>.

byla pro děti velmi obtížná, zejména v zimě, a proto obyvatelé zažádali o možnost postavení své vlastní školy. Zemská školní rada schválila návrh a v roce 1899 byla škola postavena a 29. ledna 1900 v ní začalo vyučování. V roce 1906 byla škola z důvodu dostatečného počtu dětí rozšířena na dvoutřídní školu. O tři roky později bylo na škole zavedeno vyučování ženských ručních prací. V následujících letech začal počet docházejících dětí klesat a škola musela být uzavřena. Přesné datum uzavření školy není známo. Děti byly přiškoleny do Rožmitálu pod Třemšínem, kam začal dojíždět i autobus v roce 1955. V roce 1958 byla zřízena ve školní budově prodejna Jednota.⁶⁸

- **Koupě**

Obec Koupě leží jihovýchodně přibližně 16 km od Rožmitálu pod Třemšínem. 3. 10. 1897 byla v Koupi otevřena škola, ke které byla připojena i tělocvična. Počet dětí vzrůstal a škola se rozšířila na dvoutřídní v roce 1919. Opět jednotřídní se stala v roce 1946. V roce 1963 byla zřízena autobusová linka, která vedla z Bělčic do Březnice, to znamenalo možnost dojíždění dětí do březnické školy. 1. září 1967 byla škola v Koupi uzavřena z neznámého důvodu, důvod nedostatku dětí se lze pouze domnívat. Děti z 1.-4. ročníku byly přiškoleny do nedalekých Hudčic a děti z ostatních ročníků byly přiškoleny do školy v Březnici. Školní budova byla později využívána jako prodejna Jednota.⁶⁹

- **Nepomuk**

Obec Nepomuk se nachází zhruba 5 km od Rožmitálu pod Třemšínem a byla založena v 18. století díky přistěhování německých rodin, které přišly ze Šumavy. Nejednalo se o germanizaci, ale pouze o nutnou náhradu nedostatku pracovních sil, který vznikl především kvůli morovým epidemiím a válkám. Po přistěhování německých rodin v roce 1727 se děti učily hlavně doma, později začal děti vyučovat samouk Jan Weinfurter. V roce 1780 byla postavena malá, dřevěná německá škola, která byla umístěna na návsi. Ve škole se vyučovalo čtení, krasopis, náboženství a počty. Na škole se vyučovalo německým jazykem, a proto české děti z Nepomuku navštěvovaly školu ve Věšíně. V němčině se vedly i veškeré úřední knihy, ovšem jen do roku 1870, kdy se začalo na škole vyučovat v češtině. Obyvatelé Nepomuku se začali pomalu počesťovat, a tak se stala hlavním jazykem čeština. V roce 1882 se škola rozšířila na dvoutřídní. Počet žáků se rozrůstal a dosavadní školní budova začala být

---

⁶⁸ PETRÁŇ, F. *Obecní kronika Přední a Zadní Hutě*. Hutě pod Třemšínem: 1927. s. 1-16, 272, 333.

⁶⁹ NOVOTNÝ, J. *Obecní kronika Koupě*. Koupě. s. 27, 52, 89, 170, 193.

nevhodná, proto se v roce 1897 postavila nová, zděná školní budova. Vyučovat se v ní začalo 3. října 1897. Stará škola se využívala jako chudobinec. Děti stále přibývalo a v roce 1913 jich docházelo rovných 100. Na začátku 20. století se počet dětí pohyboval okolo 160 žáků. Později ale začal počet žactva rychle klesat, ve školním roce 1941/42 jich do školy docházelo pouze 28. Díky takovému poklesu musela být zrušena druhá třída školy. O tři roky později došlo k malému vzrůstu počtu dětí, docházelo 42 žáků. V roce 1955 byla škola opět dvoutřídní, ale o pár let později se stala opět jednotřídní. 1. září 1961 byla škola v Nepomuku pro nízký počet dětí zrušena. Děti začaly docházet do základní školy v Rožmitále pod Třemšínem.⁷⁰

- **Nesvačily**

Obec Nesvačily se nachází asi 4 km východním směrem od Rožmitálu pod Třemšínem. Do roku 1818 byly Nesvačily přiškoleny do Skuhrova, ale téhož roku byla postavena škola v Nesvačilech, kam byly přiškoleny i okolní osady, Hoděmyšl, Namnice, Nesvačily, Oslí, Skuhrov, Pňovice a Vranovice. Škola byla po dlouhou dobu jednotřídní, až v roce 1862 byla rozšířena na dvoutřídní. V roce 1872 byla odškolená obec Hoděmyšl a přiškolená do Rožmitálu pod Třemšínem. Kvůli velkému počtu dětí se musela škola rozšířit o další, třetí třídu. 1. 1. 1884 se stala školou trojtřídní. O pět let později byla od Nesvačíl odškolená obec Vranovice. Odškolení obce znamenalo velký pokles počtu docházejících dětí, a díky tomu došlo ke zrušení třetí třídy v roce 1900. Třetí třída se opět otevřela až v roce 1907, což nemělo dlouhé trvání, protože v roce 1912 se od obce odškolily i další osady. Nový Dvůr, nádraží rožmitálské, Sadonice a Pátý Hamr byly přiškoleny k Rožmitálu pod Třemšínem. V roce 1920 byla definitivně zrušena třetí třída školy. O pět let později došlo i ke zrušení druhé třídy školy, škola byla pouze jednotřídní. Od roku 1931 se opět využívala i druhá třída. O školu obec velmi pečovala a v roce 1946 proběhla instalace vodovodu do školy, byl postaven nový chodník, nakoupeny nové tašky a cihly pro pozdější opravu školy. V letech 1949-51 došlo k přístavbě části školy ve východní části. V roce 1972 do školy chodilo pouze 11 dětí v 1.-5. ročníku, počet dětí byl příliš nízký a škola musela být téhož roku uzavřena. Děti, které docházely do školy v Nesvačilech z okolních Namnic a Strýčkov, byly přiškoleny do Rožmitálu pod Třemšínem.⁷¹

---

⁷⁰ JANEČEK, J. *Historie Nepomuku a Zalán*. Rožmitál pod Třemšínem: 1993. s. 37-44.

⁷¹ KODAT, S. *Pamětní kniha Nesvačily*. Nesvačily: 1932. s. 9-10, 87, 93, 95, 106.

- **Vranovice**

Obec Vranovice se nachází asi 4 km od Rožmitálu pod Třemšínem ve směru na Příbram. K obci Vranovice patřily okolní obce Hoděmýšl, Sedlice, Strýčkovy a Horní Láz, byla to jedna politická obec. V roce 1880 se tyto obce odloučily, nejdéle u obce zůstávala obec Strýčkovy. Obec byla přiškolená původně do Nesvačiv, ale od roku 1911 měla obec svou vlastní dvoutřídní školu, ke které patřila i letní tělocvična. Ve školním roce 1911/12 měla škola pouze 42 docházejících dětí, protože mnoho dětí chodilo již do školy v Rožmitálu, konkrétně 26 dětí. V roce 1924 nařídila Zemská školní rada, aby byly obě třídy vyučovány najednou jedním učitelem, a to od 1. 12. 1924, škole ovšem zůstal název dvoutřídní, tedy druhá třída zrušena nebyla. Zrušena byla až o dva roky později a škola se stala jednotřídní. V té době měla škola pouze 33 docházejících dětí a 16 vranovických dětí navštěvovalo školu v Rožmitále. Oproti roku 1911, kdy do školy chodilo 93 dětí, můžeme pozorovat značné ubývání dětí. V roce 1932 byla zřízena pouze prozatímní druhá třída, skutečně pouze na školní rok 1932/33. Z důvodu ubývání dětí byl pro školu školní rok 1964/65 posledním, poté byla zrušena. Bývalá škola byla později opravena a budova využívána v letech 1977-1997 jako mateřská škola.^{72,73}

Podle těchto šesti zaniklých škol v okolních obcích lze potvrdit, že se školy v minulosti uzavíraly především kvůli nízkým počtům docházejících dětí. Postupně školy ubíraly počty tříd, když byl počet žáků příliš nízký musela být škola uzavřena. Po uzavření školy byly děti nejčastěji přiškoleny do základní školy v Rožmitálu pod Třemšínem, díky tomu se také mohla spádová škola rozvíjet do podoby, jakou má dnes, kdy je v současnosti největší školou v regionu.

Do výčtu zaniklých škol patří i školy v oblasti dnešního Vojenského prostoru Brdy. Obce Kolvín, Přední a Zadní Záběhlá a Padrt' vznikly zhruba v 16.-17. stol. a v době největšího rozkvětu měly každá kolem čtyř až pěti set obyvatel, od 19. stol. zde stály nové školní budovy, do každé z nich chodilo více než stovka dětí. Zánik obcí začal s německou okupací, neboť v tomto prostoru měla německá armáda svoji výcvikovou základnu, obyvatelstvo bylo díky tomu vystěhováno. Po válce se na krátkou dobu obyvatelé do svých domovů vrátili, po roce 1950 však museli znovu svá obydlí opustit, protože zde armáda vybudovala výcvikový prostor pro dělostřelectvo. Vesnice včetně škol byly srovnány se zemí a obyvatelstvo přestěhováno do jiných obcí.⁷⁴

---

⁷² ČERVENÝ, F. *Kronika obce Vranovic 1923-38*. Vranovice: 1923. s. 11, 16, 39, 46, 75, 80.

⁷³ ŠTĚCH, Z. *Kronika obce Vranovic 1939-91*. Vranovice: 1939. s. 54-55, 62, 69, 81.

⁷⁴ POUR, J. *Šedesát let od násilného vystěhování z Brd*. In Třemšínské listy. Rožmitál pod Třemšínem: 2013. s. 13.

V současné době je jisté, že k novému rozkvětu malých venkovských škol nedojde, brání tomu ekonomické i demografické důvody. Nostalgie po těchto školách však mezi obyvateli, zejména těmi staršími zůstává, protože v jejich povědomí přetrvává názor, že škola je výrazným nositelem vzdělání, osvěty a kultury v obci.⁷⁵

4.3 Spádová ZŠ J. J. Ryby, její proměny

Základní škola Jakuba Jana Ryby v Rožmitále pod Třemšínem se díky problémům škol v okolních obcích mohla od padesátých let 20. stol. rozrůstat a zlepšovat, téměř všechny děti byly po uzavření škol přiškoleny do rožmitálské základní školy. S rostoucím počtem žáků postupně přestaly vyhovovat prostory dosavadní školy na náměstí a začalo se přemýšlet o výstavbě nových školních budov. Myšlenku napomohl i plán Státní silniční správy, která chtěla vést hlavní spoj Plzeň-Tábor-Brno po severním okraji města. Díky tomuto plánu bylo rozhodnuto o nové zástavbě, podle které se budou členit investiční akce včetně nové školní budovy. Místo, kde se v současnosti škola nachází, bylo jasné od samého začátku plánování. Plán výstavby byl schválen až v průběhu druhého pětiletého plánu, to už byla situace kvůli nevyhovujícím podmínkám ve staré škole na náměstí alarmující. Rožmitál spadal pod okresní národní výbor (ONV) Blatná a krajský národní výbor (KNV) Plzeň. ONV dal souhlas k výstavbě pro rok 1961 s prozatímním objemem financí 4 mil. Kčs. Po vypracování projektové dokumentace se rozhodlo, že pavilónový typ školy bude pro rožmitálskou školu ideální, ovšem s určitými změnami. Projekt se musel přizpůsobit klimatickým podmínkám Rožmitálska, plochá střecha se nahradila klasickým sedlovým zastřešením, byla prosazena větší tělocvična a prosklené spojovací chodby. V roce 1960 došlo k reorganizaci a Rožmitál pod Třemšínem nyní patřil pod ONV Příbram a Středočeský kraj, díky tomu byla sestavena nová komise, která dohlížela na projekci a realizaci výstavby školy. ONV v Příbrami převzal všechny závazky a částku pro rok 1961 ještě navýšil, na 5 mil. Kčs. Výstavby nových budov se ujal stavební závod Jáchymovských dolů v Příbrami, lhůta výstavby byla stanovena od roku 1961 do 1. září 1963. Do výstavby se museli zapojit i rodiče a ostatní občané, kteří měli odpracovat 20 000 hodin. Investorem stavby se stal Krajský investorský útvar SKNV Praha. Výstavba školy začala na jaře v roce 1961, práce probíhala plynule až do roku 1962 kdy byl podnik nucen práci odložit, protože se musel zaměřit na resortní akce.

---

⁷⁵ POUR, J. *Šedesát let od násilného vystěhování z Brd*. In Třemšínské listy. Rožmitál pod Třemšínem: 2013. s. 13.

Z tohoto důvodu stavba skoro rok stagnovala a termín dokončení musel být prodloužen na 31. srpna 1964. Škola byla skutečně 31. 8. 1964 slavnostně předána a otevřena veřejnosti. Na výstavbě se podíleli rodiče, občané obce i celý učitelský kolektiv. Se stavbou byli spokojeni autoři i samotný investor. Celkové náklady na výstavbu základní školy v Rožmitále se pohybovaly okolo 12 mil. korun.⁷⁶

1. září 1964 byl zahájen první školní rok v nových budovách základní školy. O rok později byl škole udělen název Základní devítiletá škola Jakuba Jana Ryby. Vystavěním nových školních budov vznikly mnohem lepší podmínky pro výuku díky vybudovaným dílnám a odborným pracovnám. Také prostorná tělocvična přispěla k rozvoji tělovýchovy, tělocvična byla maximálně využívána každý den, jelikož ji nevyužívali jen žáci základní školy, ale i veřejnost a tělovýchovná jednota Spartak. Školou prošlo mnoho pedagogů, z nichž se většina zapsala nesmazatelně do povědomí žáků i rodičů. Žáci reprezentovali školu ve sportovních aktivitách, zejména v tradičním sportovním odvětví - hokeji, kde žáci v letech 1967 a 1968 dvakrát zvítězili v krajském finále hokejových týmů základních škol a dvakrát skončili v celostátním finále na 3. místě. Zmíněný hokejový tým v jeho nejúspěšnějších letech vedl vedoucí bakalářské práce PaedDr. Vladimír Kříž. Škola také dbala na kontakt školy se všemi závody v Rožmitále pod Třemšínem jako Agrozet, Jitex, Státní lesy Rožmitál či Kovo Věšín. Do závodů zprostředkovávala škola exkurze pro žáky, aby mohli poznat různá pracoviště, což pomáhalo při výuce, při volbě budoucího povolání či při volbě následných učebních oborů. Díky dobrému finančnímu zabezpečení jak ze strany MNV tak i ONV se mohla škola každý rok vybavovat novými učebními pomůckami i zlepšovat prostředí tříd. V tomto směru stát dbal o rozvoj školství, žáci dostávali učebnice a školní pomůcky zcela zdarma. Díky moderním pomůckám se stalo vyučování pro děti zajímavější, zábavnější a výuka byla kvalitnější. Od roku 1964 do roku 1984 vyšlo ze školy okolo 1600 žáků a více než 50 % žáků odcházelo na střední odborné školy či gymnázia. To vypovídá o kvalitě pedagogických pracovníků a dobré úrovni školy.⁷⁷

---

⁷⁶ MAREŠ, J. *Něco o tom, jak se rodila výstavba školních budov*. In Rožmitálský zpravodaj k 20. výročí otevření nových budov ZŠ. Rožmitál pod Třemšínem: 1984, s. 8-9.

⁷⁷ LADMA, R. *Dvacet let práce v nových budovách ZŠ*. In Rožmitálský zpravodaj k 20. výročí otevření nových budov ZŠ. Rožmitál pod Třemšínem: 1984, s. 2-3.

Obr. 1: Otevření nových školních budov ZŠ J. J. Ryby⁷⁸

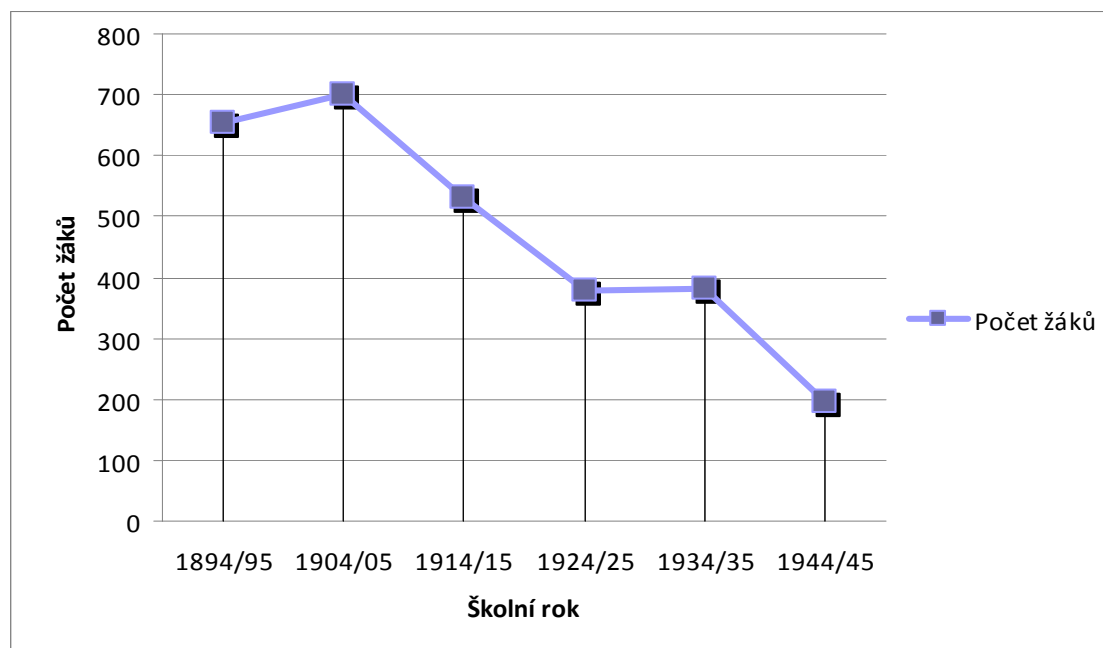
---

⁷⁸ CAFOUREK, K. *Pamětní kniha šk. rok 1958-1967*. Rožmitál pod Třemšínem: 1958. s. 166.

5 SOUČASNOST A PERSPEKTIVY ŠKOLSTVÍ V REGIONU

5.1 Demografický vývoj v regionu

Graf 2: Vývoj počtu žáků ZŠ J. J. Ryby 1894/95-1944/45 ^{79, 80, 81, 82}

Graf č. 2 znázorňuje vývoj počtu žáků na rožmitálské škole ve školních rocích 1894/95 až 1944/45 s desetiročními odstupy. V grafu můžeme pozorovat počáteční nárůst žáků, ve školním roce 1894/95 docházelo 655 dětí, ve školním roce 1904/05 docházelo 701 dětí, tedy o 46 dětí více. Nárůst počtu žáků byl dán především přiškolením obce Bezděkov. V následujících školních rocích můžeme pozorovat pokles počtu žáků. Ve školním roce 1914/15 bylo na základní škole 531 žáků, což je o 170 docházejících žáků méně oproti školnímu roku 1904/05. V dalším školním roce 1924/25 pokles žáků přetrvává, do školy docházelo 379 žáků, počet žáků poklesl o 152 dětí. Ve školním roce 1934/35 můžeme pozorovat nepatrný nárůst počtu docházejících dětí, docházelo 383 dětí. Školní rok 1944/45 zaznamenal opět prudký pokles žáků, konkrétně do základní školy docházelo pouhých 197 dětí. Tento počet dětí byl nejnižší v celé školní historii.

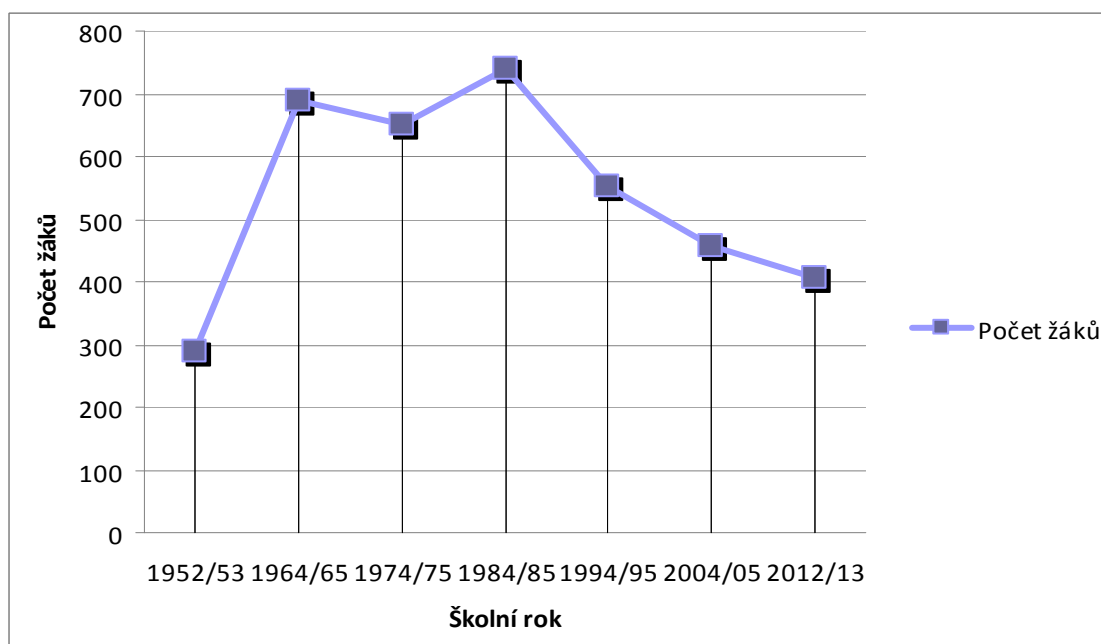
⁷⁹ WOLLMANN, J. *Kronika školy Rožmitálské*. Rožmitál pod Třemšínem: 1824. s. 58, 238, vlastní zpracování.

⁸⁰ PALEČEK, V. *Kronika školní 1912-1918*. Rožmitál pod Třemšínem: 1912. s. 43, vlastní zpracování.

⁸¹ BRDA, G., SLADKÝ, J. *Třetí kronika školní 1918-1950*. Rožmitál pod Třemšínem: 1918. s. 140, 284, vlastní zpracování.

⁸² HLAVÁČ, V. *Školní kronika 1940-1946*. Rožmitál pod Třemšínem: 1940. s. 58, vlastní zpracování.

Graf 3: Vývoj počtu žáků ZŠ J. J. Ryby 1952/53-2012/13 ^{83, 84, 85, 86, 87, 88, 89}

V grafu č. 3 můžeme vysledovat vývoj počtu žáků na základní škole Jakuba Jana Ryby ve školních rocích 1952/53 až po současný školní rok 2012/13. Ve školním roce 1952/53 docházelo na základní školu 288 žáků. V dalším roce můžeme pozorovat značný nárůst počtu žáků, ve školním roce 1964/65 docházelo 690 dětí, což je o 402 dětí více. Tento nárůst vznikl především proto, že v okolních obcích byly školy uzavřeny a děti byly přiškoleny na základní školu v Rožmitále. Konkrétně v roce 1961 byla uzavřena škola v Nepomuku a v roce 1965 byla uzavřena škola ve Vranovicích. V dalším školním roce 1974/75 můžeme pozorovat mírný pokles počtu žáků, i přesto, že byla uzavřena škola v Nesvačilech a děti byly přiškoleny opět do Rožmitála. Na školu docházelo 651 dětí. O deset let později lze vypočítat opětovný nárůst počtu dětí, ve školním roce 1984/85 bylo na základní škole 740 dětí, tedy o 89 žáků více. Ve školním roce 1994/95 můžeme pozorovat opětovný pokles počtu žáků, docházelo 551 dětí. Ve školním roce 2004/05 pozorujeme opětovný pokles počtu žáků, a to na 456 docházejících dětí. V současném školním roce 2012/13 dochází na základní školu Jakuba Jana Ryby 406 žáků.

⁸³ CIPRÝN, J. *Kronika národní školy v Rožmitále p. Tř. 1950-1953*. Rožmitál pod Třemšínem: 1950. s. 25, vlastní zpracování.

⁸⁴ CAFOUREK, K. *Pamětní kniha šk. rok 1958-1967*. Rožmitál pod Třemšínem: 1958. s. 168, vlastní zpracování.

⁸⁵ MAREŠOVÁ, K. *Kronika 1967-1976*. Rožmitál pod Třemšínem: 1967. s. 211, vlastní zpracování.

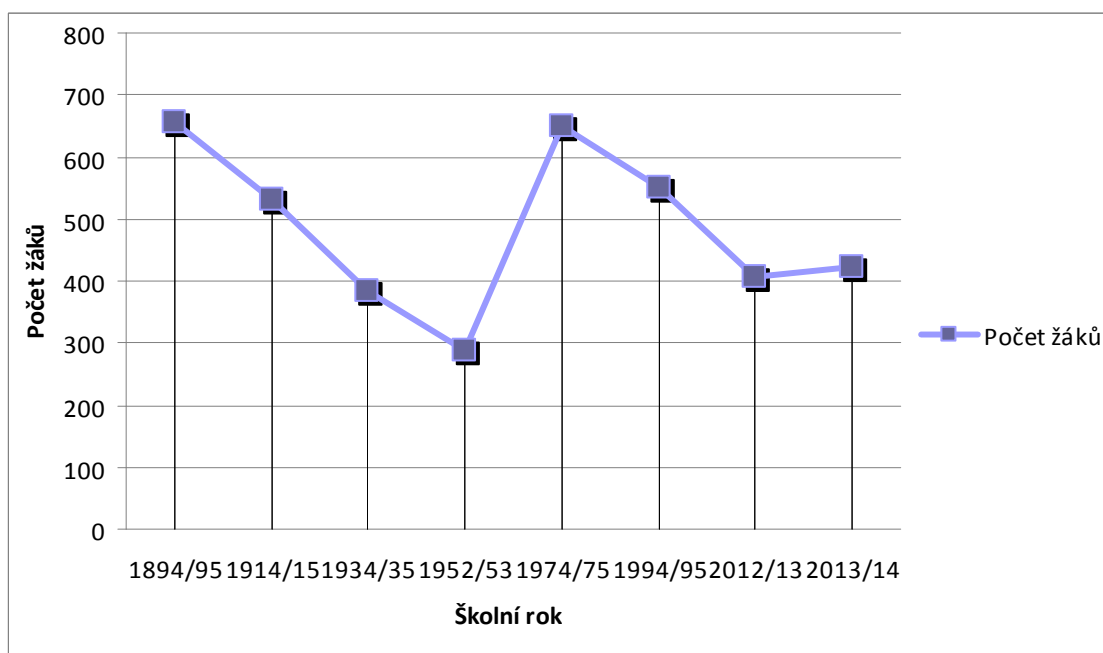
⁸⁶ HOFMANOVÁ, A. *Kronika 1976-1985*. Rožmitál pod Třemšínem: 1976. s. 215, vlastní zpracování.

⁸⁷ HOŠKOVÁ, S. *Kronika 1985-2001*. Rožmitál pod Třemšínem: 1985. s. 154, vlastní zpracování.

⁸⁸ ZAJÍČEK, J. *Výroční zpráva 2004/05*. Rožmitál pod Třemšínem: 2004. s. 3, vlastní zpracování.

⁸⁹ BACÍKOVÁ, J. *Školní rok 2012/13*. [online]. Základní škola J. J. Ryby, [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.zsrozmital.cz/>>, vlastní zpracování.

Graf 4: Vývoj počtu žáků na ZŠ J. J. Ryby 1894/95-2012/13 ^{90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97}

V grafu č. 4 můžeme porovnat celkový vývoj žáků na základní škole Jakuba Jana Ryby od školního roku 1894/95 po následující školní rok 2013/14. Z grafu můžeme pozorovat postupný pokles počtu žáků až do školního roku 1952/53, poté můžeme pozorovat značný nárůst ve školním roce 1974/75 na 651 docházejících žáků. Ve školním roce můžeme zaznamenat následný pokles počtu žáků, na 551 dětí. Pokles počtu žáků neustupuje ani v následujících letech, v současném školním roce dochází 406 žáků. Mírný nárůst počtu žáků můžeme pozorovat v následujícím školním roce 2013/14, podle počtu přijatých žáků do prvního ročníku by mělo na základní školu docházet 424 žáků. Lze tedy předpokládat, že pokles počtu žáků nebude v následujících školních rocích pokračovat, a naopak se budou počty žáků zvyšovat.

⁹⁰ WOLLMANN, J. *Kronika školy Rožmitálské*. Rožmitál pod Třemšínem: 1824. s. 58, vlastní zpracování.

⁹¹ PALEČEK, V. *Kronika školní 1912-1918*. Rožmitál pod Třemšínem: 1912. s. 43, vlastní zpracování.

⁹² BRDA, G., SLADKÝ, J. *Třetí kronika školní 1918-1950*. Rožmitál pod Třemšínem: 1918. s. 284, vlastní zpracování.

⁹³ CIPRÝN, J. *Kronika národní školy v Rožmitále p. Tř. 1950-1953*. Rožmitál pod Třemšínem: 1950. s. 25, vlastní zpracování.

⁹⁴ MAREŠOVÁ, K. *Kronika 1967-1976*. Rožmitál pod Třemšínem: 1967. s. 211, vlastní zpracování.

⁹⁵ HOŠKOVÁ, S. *Kronika 1985-2001*. Rožmitál pod Třemšínem: 1985. s. 154, vlastní zpracování.

⁹⁶ BACÍKOVÁ, J. *Školní rok 2012/13*. [online]. Základní škola J. J. Ryby, [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.zsrozmital.cz/>>, vlastní zpracování.

⁹⁷ BACÍKOVÁ, J. *1. ročník, zázpis*. [online]. Základní škola J. J. Ryby, [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.zsrozmital.cz/>>, vlastní zpracování.

5.2 Současné školství v regionu

V současné době existují v regionu dvě fungující základní školy s oběma stupni, a to v Rožmitále pod Třemšínem a ve Hvoždanech. Třetí škola je malotřídní s prvním stupněm, a to ve Věšíně.

- **Rožmitál pod Třemšínem**

Základní škola Jakuba Jana Ryby prošla velkou rekonstrukcí ve školním roce 2001/02. Ve škole bylo vše opraveno či nově vybudováno, vznikly nové speciální učebny chemie, fyziky, přírodopisu, výtvarné výchovy a hudební výchovy. Nové vznikly také učebny informatiky a cizích jazyků. Kvůli uvolnění prostoru pro jiné učebny se první a druhé třídy ze základní školy přesunuly do budov bývalé mateřské školy, kam se přemístila i Speciální základní škola. Nově byly vybudovány také kabinety pro vyučující, šatny a samostatné skříňky pro žáky druhého stupně. Zrekonstruována byla také velká tělocvična, druhá, menší tělocvična byla postavena v roce 1998, zároveň vzniklo hřiště s umělou trávou, které se dá využívat k mnoha sportům. Samozřejmě byla na škole opravena fasáda, vyměněna okna a střecha. Základní škola se změnila doslova k nepoznání.⁹⁸

V areálu základní školy je v současné době, již zmíněná Speciální základní škola, která se zabývá vzděláváním dětí se speciálními vzdělávacími potřebami. Především dětí s mentálním postižením, poruchami učení, poruchami chování či autismem.⁹⁹

V Rožmitále pod Třemšínem je v současné době podle pana starosty Ing. Josefa Vondráška školství na velmi dobré úrovni. Materiální vylepšování úrovně tedy není potřeba, jedná se spíše o zvyšování odborné, metodické úrovně učitelů a manažerských schopností vedení školy. Svoji roli hraje i finanční zabezpečení z rozpočtu kraje a obce, tak, aby by se mohly nadále zlepšovat podmínky pro vyučování. V letošním roce město Rožmitál nakoupilo nový server a nové počítače do základní školy, díky tomu je výuka informatiky opět na vyšší úrovni. Záleží také na spolupráci města, školy a dalších institucí, jakým je např. centrum celoživotního vzdělávání, díky kterému jsou pořádány akce pro děti i dospělé občany, kulturní programy či výuka cizích jazyků.

---

⁹⁸ ZAJÍČEK, J. *Vážení přátelé školy!*. In Publikace k příležitosti 40. výročí otevření nových budov ZŠ. Rožmitál p. Tř.: ZŠ J. J. Ryby, 2004. s. 3.

⁹⁹ BÁRTL, P. *Informace o škole*. [online]. Speciální základní škola Rožmitál pod Třemšínem, [cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <http://spscokola.rozmitalptr.cz/o_skole.htm>.

V Rožmitále pod Třemšínem funguje i pobočka Univerzity třetího věku, která zajišťuje rozvoj vzdělávání v postproduktivním věku.¹⁰⁰

Centrum celoživotního vzdělávání s knihovnou manželů Tomanových zřídilo konzultační středisko výuky Univerzity třetího věku, která spadá pod Provozně ekonomickou fakultu České zemědělské univerzity v Praze. Tato virtuální univerzita nabízí velkou možnost vzdělávání a rozšiřování vědomostí pro seniory. Virtuální, protože výuka probíhá pomocí internetu, prezentací či e-learningu. Díky těmto vymoženostem se nemusí na výuku dostavovat profesori či přednášející a výuka může probíhat takřka kdekoli. Senioři mohou studovat velké množství témat, univerzita nabízí přes 400 vzdělávacích programů. Výuka probíhá v malých skupinkách, kde mezi sebou spolupracují, seznamují se s ostatními studenty a tráví aktivně svůj volný čas. Senioři se seznamují s novými technologiemi, mohou se zapojovat do stále se měnících podmínek. V České republice takto studuje přibližně 35 000 seniorů.¹⁰¹

Obr. 2: Základní škola Jakuba Jana Ryby v Rožmitále p. Tř.¹⁰²

¹⁰⁰ Rozhovor s panem Ing. Josefem Vondráškem, starostou města Rožmitál pod Třemšínem, ze dne 20. 2. 2013.

¹⁰¹ E-SENIOR. *Univerzita třetího věku a Virtuální U3V*. [online]. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-senior.cz/www/virtualni-univerzita-tretiho-veku>>.

¹⁰² ZŠ J. J. RYBY. *Fotografie školy*. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.zsrozmital.cz/>>.

- **Hvožd'any**

První zmínky o základní škole ve Hvožd'anech jsou již z roku 1745, kdy byla škola jednotřídní. Později byla škola rozšířena, protože do školy docházely děti z Březí, Hvožd'an, Mejt, Planin, Pozdyně, Roželova, Vacíkova a Tisova, díky tomu vzrostl počet docházejících dětí. V roce 1962 byl povolen statut školy ZDŠ, následující rok fungovala již základní devítiletá škola ve Hvožd'anech. V současné době je škola sedmitřídní s devíti ročníky. Do základní školy dochází žáci z obce Hvožd'any a dalších obcí, které jsou součástí Hvožd'an, z Leletic, Pozdyně, Roželova a Vacíkova. Dále školu navštěvují i žáci z Jihočeského kraje z obcí Březí a Tisov, a také z kraje Plzeňského, z obce Starý Smolivec. Základní škola má v současné době nové zrekonstruované prostory tělocvičny, počítačové učebny a učebny přírodních věd. Škola se mimo jiné zaměřuje na enviromentální výchovu tím, že žáci třídí odpady, zapojují se do sběru elektroodpadu, hliníku, starého papíru či léčivých bylin. V základní škole se nachází i jedna třída mateřské školy, školní jídelna, a také pobočka rožmitálské základní umělecké školy Jakuba Jana Ryby.^{103, 104, 105}

- **Věšín**

Základní škola ve Věšíně byla zřízena v roce 1786, byla pouze jednotřídní. Později musela být škola rozšířena na dvoutřídní, protože do školy docházelo i 210 dětí. K základní škole byly přiškoleny děti z Věšína, Bukové, Předních a Zadních Hutí. V roce 2006 byla základní škola zrekonstruována, také díky státní účelové dotaci. Zrekonstruovány byly chodby, sociální zařízení, fasáda, okna, podlahy, osvětlení, dveře i školní jídelna, rekonstrukcí se vytvořilo příjemné prostředí pro výuku dětí. V současné době je základní škola dvoutřídní s 1. až 5. ročníkem, do školy dochází děti z Věšína, Bukové, Teslín, Nepomuku a Rožmitálu pod Třemšínem. V první třídě se vyučují žáci prvního a druhého ročníku, ve druhé třídě se vyučují žáci třetího, čtvrtého a pátého ročníku. Od třetího ročníku se na základní škole vyučuje cizí jazyk, od čtvrtého ročníku informatika. Škola je vybavena výpočetní technikou, internetem, interaktivními tabulemi, projektory apod. Výhodou malotřídní školy je individuální přístup k žákům, pedagog se jim může více věnovat oproti třídě s 30 žáky.^{106, 107}

---

¹⁰³ FIŠER, B. *Kronika Hvožd'any I.* Hvožd'any. s. 15, 19.

¹⁰⁴ VÁVRA, J. *Kronika Hvožd'any I.* Hvožd'any. s. 205, 212.

¹⁰⁵ ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA HVOŽDŽANY. *Současnost školy*. [online]. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.zsmshvozdany.cz/index.php/cs/soucasnost.html>>.

¹⁰⁶ OBEC VĚŠÍN. *Základní a mateřská škola*. [online]. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.vesin.cz/zakladni-a-materska-skola>>.

Dle rozhovoru s panem starostou obce Věšín Ing. Pavlem Hutrem je patrné, že v současné době je základní škola na dobré úrovni. Provoz školy i s mateřskou školou a jídelnou stojí přibližně 1 000 000,- Kč ročně. Kapacita dětí ve dvoutřídní škole je 24 dětí, aby bylo zajištěno plné financování, musí být naplněna kapacita tříd. Pokud je počet docházejících dětí menší, musí se finance doplnit z obecního rozpočtu. Obec zhruba dostává 30 000,- Kč na jedno dítě. Podle pana starosty nejsou s financováním školství žádné problémy, škola tedy nefunguje na úkor něčeho jiného. Důvod, proč v okolních obcích školy zanikly a ve Věšíně nikoli, je podle pana starosty ten, že ostatní okolní obce se většinou centralizovaly pod Rožmitál pod Třemšínem, kdyby se stal i Věšín součástí Rožmitálu, zřejmě by se zde také škola zrušila.¹⁰⁸

Obr. 3: Základní škola v obci Věšín¹⁰⁹

---

¹⁰⁷ MORAVCOVA, D. *Struktura školy*. [online]. Obec Věšín, [cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.zsamsvesin.wz.cz/skola/struktura.html>>.

¹⁰⁸ Rozhovor s panem Ing. Pavlem Hutrem, starostou obce Věšín, ze dne 20. 2. 2013.

¹⁰⁹ OBEC VĚŠÍN. *Současnost obce*. [online]. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.vesin.cz/fotografie/soucasnost-obce/>>.

5.3 Prognózy vývoje, možnosti, ohrožující faktory

- **Ohrožující faktory**

Největším ohrožujícím faktorem pro základní školy v regionu je pokles počtu dětí, který by znamenal pro okolní školy zánik. Pokles počtu dětí má mnoho příčin. Podle pana starosty obce Rožmitál pod Třemšínem je zapříčiněný trendem moderní doby, v současné době je normální a běžné nemít děti do vyššího věku a následkem je pokles porodnosti. S tím je úzce svázána otázka bydlení pro mladé lidi, kteří dnes dávají přednost sociálnímu zajištění sebe samých před početím dítěte. Oblast nákladů spojených s bydlením, vztah k finančním potřebám k zajištění maminek s dětmi v podobě finančních příspěvků ze strany státu, nejsou k současným životním nákladům adekvátní. Také tvrdí, že porodnost se nemá proč vyvíjet, v dnešní době nejsou zajištěny pro rodiny příspěvky v potřebné výši. Dále je dle něho pokles zapříčiněn nedostatkem pracovních míst a nedostatečnými příležitostmi v oblasti bydlení, díky tomu se rodiny stěhují do blízkosti Prahy, kde je více možností pracovních míst.¹¹⁰

Pokles počtu dětí je ohrožující především pro malotřídní školy, jakou je například základní škola ve Věšíně. Podle slov pana starosty obce Věšín je na základní škole ve Věšíně průměrně okolo 17 docházejících dětí, počet dětí se dlouhodobě nemění. Pracovní místa v obci klesají, uzavřela se zde pila a statky, které poskytovaly mnoho pracovních míst, v současné době zde funguje pouze Kovo Věšín, kde pracuje přibližně 30 zaměstnanců. I přesto vidí pan starosta budoucnost základní školy optimisticky a o zrušení základní školy rozhodně neuvažoval, neuvažuje a ani uvažovat nebude. Základní škola ve Věšíně je podle jeho slov taková tradice, kterou se bude snažit udržet po co nejvíce budoucích let.¹¹¹

- **Prognózy, možnosti vývoje**

Základní škola Jakuba Jana Ryby v Rožmitále pod Třemšínem je na velmi dobré úrovni jak po stránce personální, tak po stránce materiální. Přesto je možno uvažovat o dvou možnostech dalšího vývoje rožmitálské základní školy.

1. První možností vývoje je zřízení střední školy či vyšší odborné školy v Rožmitále pod Třemšínem ve stávající školní budově. V minulosti již byly úvahy o zřízení pokračujících škol, například Státní lesy zde chtěly zřídit učiliště pro své

---

¹¹⁰ Rozhovor s panem Ing. Josefem Vondráškem, starostou města Rožmitál pod Třemšínem, ze dne 20. 2. 2013.

¹¹¹ Rozhovor s panem Ing. Pavlem Hutrem, starostou obce Věšín, ze dne 20. 2. 2013.

pracovníky, ale skutečné jednání o vybudování školy zde nikdy nebylo. Na přelomu šedesátých a sedmdesátých let minulého století v budově tehdejší ZDŠ bylo organizováno pro pracovníky tehdejšího národního podniku Agrostroj večerní studium střední průmyslové školy. Proti hovoří skutečnost, že síť středních škol je předimenzovaná a spojení do Příbrami a nedaleké Březnice, kde sídlí střední odborná škola i vyšší odborná škola je bezproblémové. Podle slov pana starosty Ing. Josefa Vondráška by tyto snahy nebyly zcela určitě podpořeny orgány státní správy ve školství a jistě ani orgány samosprávnými.¹¹²

2. Druhou možností rozvoje je návrh na svoz dětí z okolních obcí do základní školy, jako tomu je například v sousedním Rakousku. Základní škola Jakuba Jana Ryby je největší a nejmodernější školou v regionu a děti do Rožmitálu dojíždějí různými dopravními prostředky. Dětem i rodičům by tento návrh velmi usnadnil cestování do školy, rodiče by nemuseli děti vozit auty cestou do práce, vyzvedávat je cestou z práce a děti by nemusely mnohdy bez dozoru čekat na autobusovém nádraží na svůj spoj. Podle slov pana starosty Ing. Josefa Vondráška, by byl tento svoz příliš nákladný, dopravní obslužnost je nastavena tak, aby vyhovovala jak dětem, dojíždějícím do školy, tak samozřejmě i rodičům, kteří dojíždějí do zaměstnání. V Rožmitále dokonce funguje i taxislužba, které je v provozu v pondělí, středu a pátek ve vyhovujících hodinách, využívají ji děti při dojíždění do školy a občané, kteří se potřebují dostat v úřední dny do Rožmitálu z okolních obcí.¹¹³

Obě dvě možnosti se tedy ukazují jako nepravděpodobné, zřejmě v dohledné době nejsou žádné převratné změny ve školství v regionu očekávány.

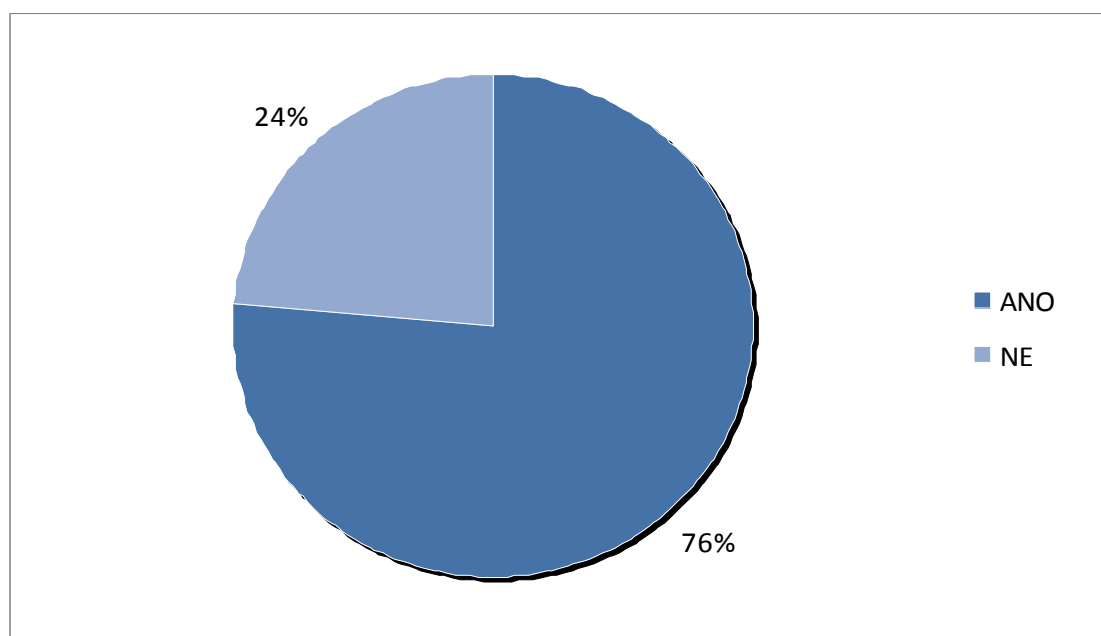
¹¹² Rozhovor s panem Ing. Josefem Vondráškem, starostou města Rožmitál pod Třemšínem, ze dne 20. 2. 2013.

¹¹³ Rozhovor s panem Ing. Josefem Vondráškem, starostou města Rožmitál pod Třemšínem, ze dne 20. 2. 2013.

6 DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ

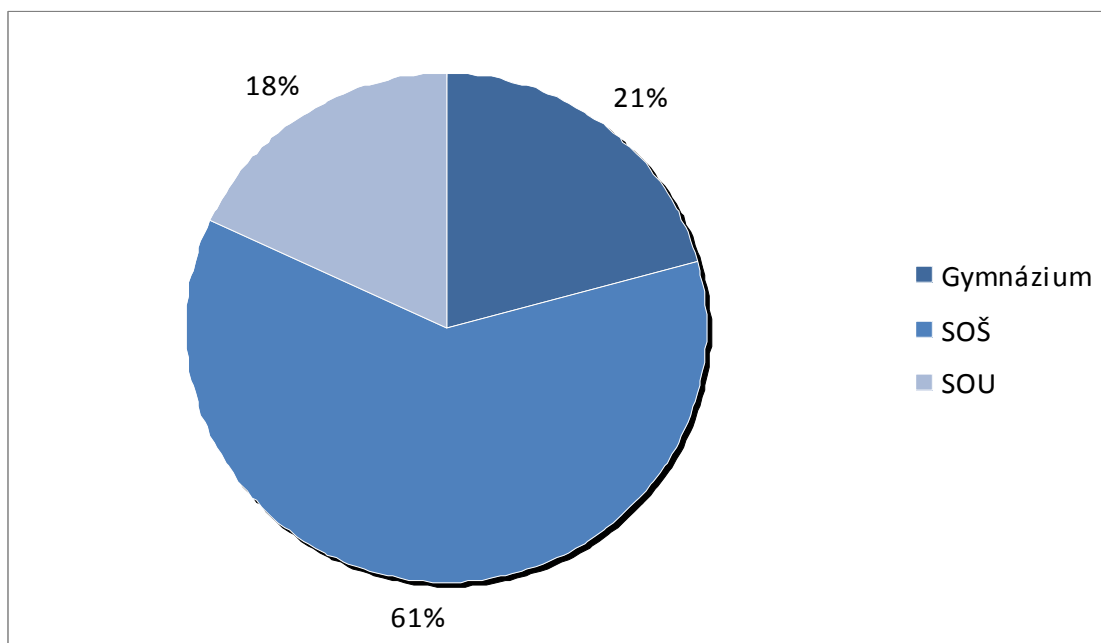
Dotazníkové šetření bylo provedeno na základní škole Jakuba Jana Ryby v Rožmitále pod Třemšínem, dotazovaných respondentů bylo 90 žáků, 50 žáků 9. ročníku a 40 žáků 8. ročníku základní školy. Celkem odpovědělo 72 respondentů, tedy 80% dotazovaných žáků. Dotazníkové šetření se zabývá spokojeností žáků s výukou na základní škole, následným studiem žáků, spokojeností s vybavením školy, a také se zabývá zájmem žáků o svaz z okolních obcí, který je jedním z návrhů následného rozvoje školství na Rožmitálsku.

Graf 5: Jste spokojeni s výukou na ZŠ J. J. Ryby?

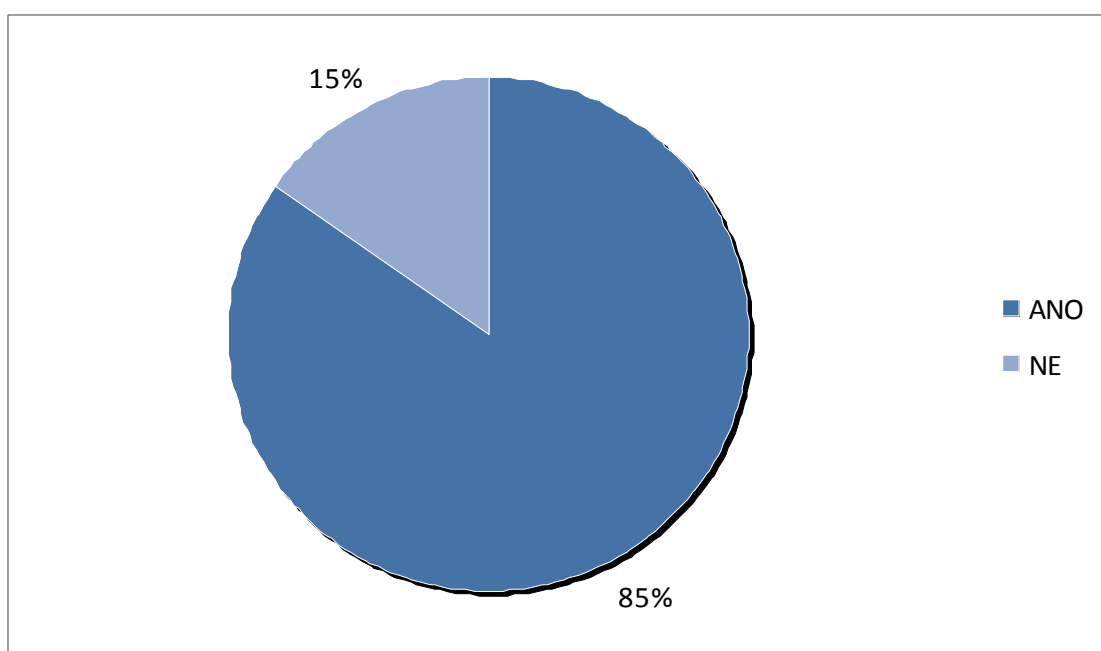
V grafu č. 5 je procentuálně znázorněna odpověď žáků na otázku číslo 1. Jste spokojeni s výukou na základní škole J. J. Ryby? 76% respondentů, 55 žáků odpovědělo, že jsou spokojeni s výukou na základní škole, 24% žáků, tedy 17 žáků není s výukou spokojeno.

Graf 6: Na jakém typu školy budete pokračovat ve studiu?

Na otázku číslo 2. Budete po dokončení ZŠ pokračovat ve studiu, odpovědělo 100% žáků ANO, všech 72 žáků bude pokračovat ve studiu po dokončení základní školy. Na otázku č. 3. Pokud Ano, na jaký typ školy? Odpovědělo 44 žáků (61%) Střední odbornou školu, 15 žáků (21%) Gymnázium a 13 žáků (18%) Střední odborné učiliště. Lze tedy usuzovat, že je škola stále na dobré úrovni, protože 82% žáků má za cíl Střední odborné školy či Gymnázia.

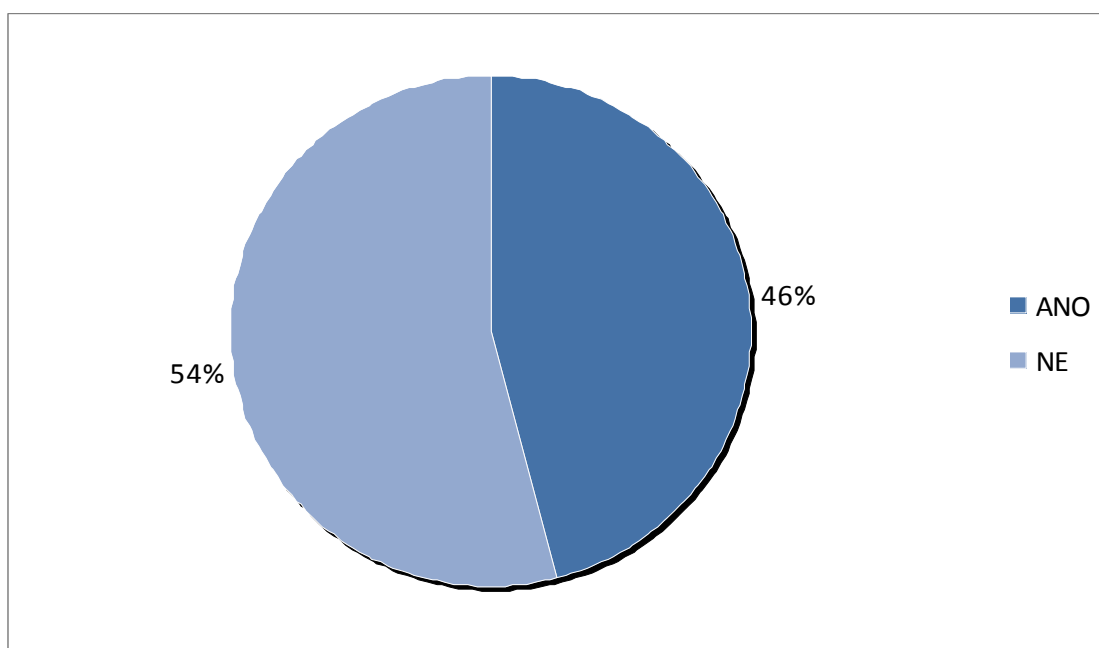
Graf 7: Jste spokojeni s vybavením školy?

Z grafu č. 7 můžeme posoudit spokojenost žáků s vybavením školy, například počítače, projektor, tabule, zařízení v učebnách apod. Na otázku číslo 4. Jste spokojeni s vybavením školy?, odpovědělo 61 žáků (85%) ANO a 11 žáků (15%) odpovědělo NE. Můžeme tedy pozorovat, že většina žáků je ve škole spokojena.

Na následující otázku číslo 5. Pokud Ne, co byste na škole změnili?, odpovědělo 11 dotázaných žáků. 6 z nich odpovědělo, že by změnili učitele či učitele na anglický jazyk. 4 odpověděli, že změnu potřebují učebny, židle s lavicemi či skříňky na oblečení. 1 respondent uvedl vybavení počítačových učeben.

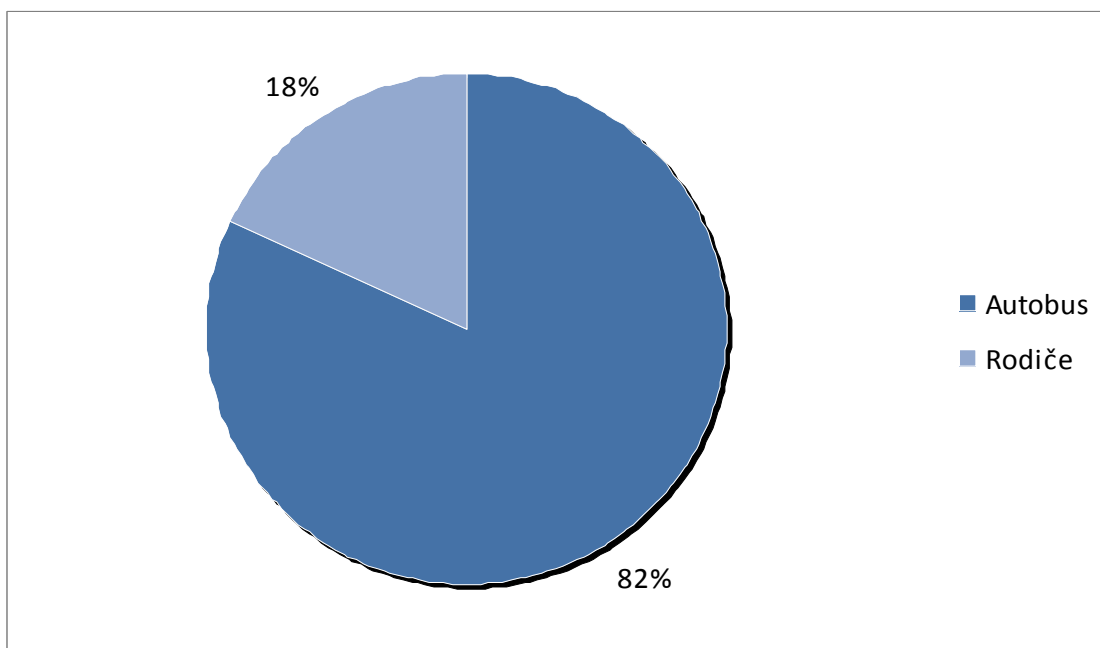
Graf 8: Dojíždíte do základní školy z okolních obcí?

Graf číslo 8 znázorňuje odpověď na otázku č. 6. Dojíždíte do základní školy z okolních obcí? Odpovědi byly téměř vyrovnané, z okolních obcí dojíždí 33 dotázaných žáků (46%) a 39 žáků (54%) nedojíždí, jsou místní.

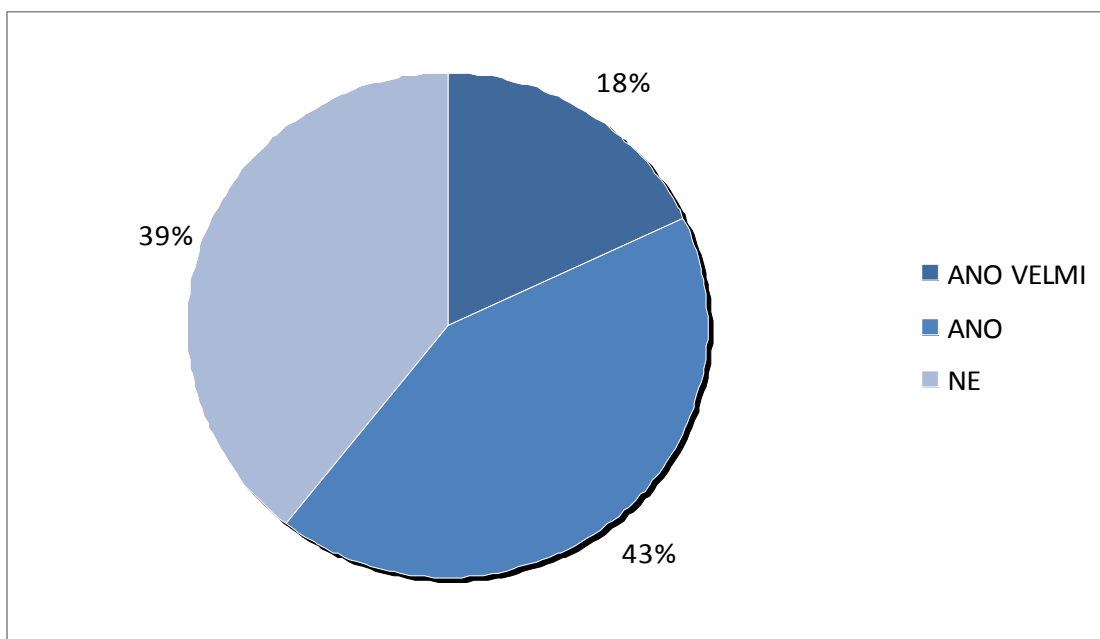

Graf 9: Jaké dopravní prostředky využíváte?

Graf č. 9 znázorňuje odpovědi na otázku číslo 7. Pokud Ano, jaké dopravní prostředky využíváte? Z 33 dojíždějících žáků odpovědělo 27 žáků (82%), že využívá při dojíždění do základní školy autobus a 6 dojíždějících žáků (18%) dováží do školy rodiče autem.

Graf 10: Zjednodušil by Vám cestování do školy svoz z okolních obcí?

Dle grafu č. 10 můžeme pozorovat odpovědi na otázku číslo 8. Zjednodušil by Vám cestu do školy například svoz z okolních obcí, jako tomu je v sousedním Rakousku? Z 33 dojíždějících žáků souhlasilo 61% žáků, že by jim svoz z okolních obcí

zjednodušil cestování do školy. Konkrétně odpovědělo 6 žáků (18%) ANO velmi by mi svoz usnadnil cestu, 14 dotázaných žáků (43%) odpovědělo ANO usnadnilo a 13 dojíždějících žáků (39%) odpovědělo, že by jim svoz cestu neusnadnil. Z grafu můžeme usuzovat, že by byl svoz z okolních obcí přínosem a zjednodušujícím faktorem pro dojíždějící děti z okolních obcí v regionu.

Díky dotazníkovému šetření lze potvrdit spokojenost s výukou na základní škole Jakuba Jana Ryby v Rožmitále pod Třemšínem, 76% dotazovaných žáků je s výukou spokojeno. Dále lze potvrdit, že 100% dotazovaných žáků bude pokračovat ve studiu, většina žáků bude pokračovat na střední odborné školy a gymnázia. 85% odpovídajících žáků je spokojeno s vybavením školy, zbývajících 15% dotázaných spokojeno není a navrhuje změnu učitelského sboru, vybavení učeben v podobě lavic a židlí, a také skříňky žáků, které slouží jako šatny.

46% dotazovaných žáků dojíždí do základní školy z okolních obcí, z těchto dojíždějících žáků využívá autobusovou dopravu 82% žáků a 18% žáků dováží do základní školy rodiče. Na otázku ohledně možného svozu dětí z okolních obcí do základní školy odpovědělo kladně 61% dojíždějících žáků a 39% dojíždějících záporně. Lze tedy potvrdit, že více než polovina dojíždějících dětí by souhlasila s návrhem školního svozu z okolních obcí.

Dotazníkové šetření ukázalo, že převážná část žáků je spokojena jak s materiálním zázemím školy, tak i s pedagogickým sborem. Škola vykazuje dlouhodobě dobrou pověst mezi rodičovskou veřejností, pozitivním faktorem je i angažovanost učitelů v komunální politice, účast zástupce pedagogů v zastupitelstvu města.

ZÁVĚR

Studiem dějin Evropy lze zjistit, že v rámci střední Evropy patřily naše země odedávna mezi kulturně nejvyspělejší, což lze dokumentovat řadou historických skutečností. Již od devátého století se zároveň s přijetím křesťanství začíná rozvíjet národní písemnictví, roku 1348 je v Praze založena první univerzita ve střední Evropě, v polovině 15. století vychází v Plzni první tištěná kniha a konečně školský systém a úroveň vzdělávání na přelomu 19. a 20. století patřily ke špičkovým v celé tehdejší Evropě. Je potěšující, že ani léta ohrožující národní existenci, jakými byla léta pobělohorská či doba nacistické okupace, nedokázala trvale zlomit vůli národa po vzdělávání v českém jazyku.

V rámci národních dějin je pak potěšujícím faktorem skutečnost, že i město Rožmitál pod Třemšínem vepsalo důležitou kapitolu do dějin národní pedagogiky, a to díky osobnosti Jakuba Jana Ryby. Z nedávné a současné historie pak lze vyčíst, jakou péči vždy věnovala rozvoji školství místní samospráva. Škola vždy byla, je a doufejme, že i nadále bude nejdůležitějším kulturním a osvětovým zařízením obce. Docházka do školy není jen záležitostí vzdělávání, ale i budování pozitivního vztahu k lokalitě. I když dnešní doba probíhá ve znamení narůstajících odstředivých tendencí, kdy řada lidí se stěhuje za prací do jiných míst, převážná část žáků školy přesto stále zůstává věrna svému rodnému kraji a své potenciální potomky chce posílat do té samé školy, kterou vychodili.

V úvodu práce byly stanoveny hypotézy týkající se budoucnosti školy z hlediska ohrožujících faktorů a možného předcházení jim. Ukázalo se, a v závěrečných kapitolách průzkumem bylo zjištěno, že s ohledem na současné demografické trendy není pravděpodobné, že by došlo k rozšíření struktury školství o segment školství středního, ač by si to město z hlediska počtu obyvatel přálo (přetrvává letitá žárlivost vůči stejně velké a deset kilometrů vzdálené Březnici, která má SOŠ i VOŠ), naštěstí současná samospráva města je natolik soudná, že kroky v tomto směru nepodniká. Stávající síť škol bude zřejmě do budoucna zachována, některé menší školy (Hvožd'any, Věšín) sice balancují na okraji udržitelnosti kvůli systému financování, vůle představitelů obce je však jednoznačná, navíc MŠMT ČR slibuje, že tyto ohrožené malotřídní školy podrží. I když kapacita rožmitálské školy je natolik velká, že by žáky okolních dvou škol vstřebala, možnost svozu žáků do ní se jeví jako varianta málo pravděpodobná a nepřijatelná pro místní samosprávy, byť se k této možnosti vyjádřilo

kladně 61% dojíždějících žáků. Jedinou perspektivou pro rozvoj školství v regionu tudíž zůstává zkvalitňování výchovného procesu uvnitř tříd zmíněných škol zejména hledáním vnitřních zdrojů, zlepšováním pověsti školy prostřednictvím kvalit žáků opouštějících školu. Kromě toho by stále více měly tyto školy sloužit jako centra kultury a osvěty ve prospěch místních obyvatel. Zde by mohla být naplňována idea školy dle Komenského, kdy by měla sloužit jako instituce umožňující celoživotní vzdělávání.

Autorka je přesvědčena, že školské tradice, osvědčenost místních samospráv a ekonomické podmínky budou do budoucna zárukou toho, že regionální školství na Rožmitálsku zajistí mravní, kulturní i ekonomický rozkvět celého Podbrdsku.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Literární zdroje

1. BRDA, G., SLADKÝ, J. *Třetí kronika školní 1918-1950*. Rožmitál pod Třemšínem: 1918. 432 s.
2. BRODNÍČEK, J. *Jakub Jan Ryba – pedagog*. Rožmitál pod Třemšínem: MKS Rožmitál, p. Tř. a OKS Plzeň-jih, 1990. 45 s.
3. CAFOUREK, K. *Pamětní kniha šk. rok 1958-1967*. Rožmitál pod Třemšínem: 1958. 224 s.
4. CIPRÝN, J. *Kronika národní školy v Rožmitále p. Tř. 1950-1953*. Rožmitál pod Třemšínem: 1950. 27 s.
5. DOLEŽAL, D. *Správa poddanských měst v Čechách po Bílé hoře na příkladu města Rožmitálu p. Tř.* Příbram: 2001. Disertační práce. Filozofická fakulta Univerzity Karlovy, Katedra pomocných věd historických a archivního studia. Vedoucí disertační práce Rostislav Nový, Zdeněk Hojda. 176 s.
6. FIŠER, B. *Kronika Hvožd'any I*. Hvožd'any. 318 s.
7. HÁSEK, J. *Toulky za J. J. Rybou*. Rožmitál pod Třemšínem: Jindřich Hásek, 2004. 24 s. ISBN 80-903447-2-0.
8. HLAVÁČ, V. *Školní kronika 1940-1946*. Rožmitál pod Třemšínem: 1940. 73 s.
9. HOFMANOVÁ, A. *Kronika 1976-1985*. Rožmitál pod Třemšínem: 1976. 241 s.
10. HOŠKOVÁ, S. *Kronika 1985-2001*. Rožmitál pod Třemšínem: 1985. 316 s.
11. JANEČEK, J. *Historie Nepomuku a Zalán*. Rožmitál pod Třemšínem: LAIWA PRESS, 1993. 150 s.
12. JÚVA, V. *Stručné dějiny pedagogiky*. Brno: PAIDO, 2007. 91 s. ISBN 80-901737-0-5.
13. KLIKA, G. *Rožmitál pod Třemšínem: Dvacet výletů po okolních Brdech*. Příbram: Knihotiskárna Ferd. Pelz, 1932. 62 s.
14. KODAT, S. *Pamětní kniha Nesvačily*. Nesvačily: 1932. 158 s.
15. KÖNIGSMARK, J. *Odkaz Jakuba Jana Ryby dnešní době*. Přeštice: Vladimír Hanzar, 2009. 96 s.
16. LADMA, R. *Dvacet let práce v nových budovách ZŠ. In Rožmitálský zpravodaj k 20. výročí otevření nových budov ZŠ*. Rožmitál pod Třemšínem: MĚKS Rožmitál p. Tř., 1984. 12 s.

17. MAREŠ, J. Něco o tom, jak se rodila výstavba školních budov. *In Rožmitálský zpravodaj k 20. výročí otevření nových budov ZŠ. Rožmitál pod Třemšínem: MěKS Rožmitál p. Tř., 1984. 12 s.*
18. MAREŠOVÁ, K. Chápat budoucnost pamětí historie. *In Rožmitálský zpravodaj k 20. výročí otevření nových budov ZŠ. Rožmitál pod Třemšínem: MěKS Rožmitál p. Tř., 1984. 12 s.*
19. MAREŠOVÁ, K. *Kronika 1967-1976. Rožmitál pod Třemšínem: 1967. 274 s.*
20. NĚMEČEK, J. *Jakub Jan Ryba: život a dílo. Praha: Státní hudební vydavatelství, n. p., 1963. 362 s. 02-005-63.*
21. NĚMEČEK, J. *Školní deníky Jakuba Jana Ryby. Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1957. 55 s. 64-2-02.*
22. NOVOTNÝ, J. *Obecní kronika Koupě. Koupě. 388 s.*
23. PALEČEK, V. *Kronika školní 1912-1918. Rožmitál pod Třemšínem: 1912. 231 s.*
24. PETRÁŇ, F. *Obecní kronika Přední a Zadní Hutě. Hutě pod Třemšínem: 1927. 587 s.*
25. POUR, J. Šedesát let od násilného vystěhování z Brd. *In Třemšínské listy. Rožmitál pod Třemšínem: Svazek obcí mikroregionu Třemšín, 2013. 31 s.*
26. PRÁŠILOVÁ, M. *Vybrané kapitoly ze školského managementu pro pedagogické pracovníky. Olomouc: 2006. 212 str. ISBN 80-244-1415-5.*
27. ROŽMITÁL P. TŘ., RAVAK a. s. *Strojírny Rožmitál 1913-2013. Praha: EUROPRINT, 2012. 87 s. ISBN 978-80-260-3361-5.*
28. SLAVÍK, F. A. *Rožmitál pod Třemšínem a jeho okolí. 3. vyd. Rožmitál pod Třemšínem: Literární kruh, 2005. 294 s. ISBN 80-239-4958-6.*
29. ŠNAJDROVÁ, M. Jakub Jan Ryba – učitel a vlastenec. *In Rožmitálský zpravodaj k 20. výročí otevření nových budov ZŠ. Rožmitál pod Třemšínem: MěKS Rožmitál p. Tř., 1984. 12 s.*
30. ŠOURKOVÁ, D. *Můj rodný kraj – Rožmitálsko. Praha: 1993. Diplomová práce. Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy, Katedra občanské výchovy. Vedoucí diplomové práce Marie Krákorová. 144 s.*
31. ŠTĚCH, Z. *Kronika obce Vranovic 1939-91. Vranovice: 1939. 148 s.*
32. VÁVRA, J. *Kronika Hvožd'any I. Hvožd'any. 318 s.*
33. VESELÝ, J. *Obecní kronika Bezděkov pod Třemšínem. Bezděkov. 258 s.*
34. WOLLMANN, J. *Kronika školy Rožmitálské. Rožmitál pod Třemšínem: 1824. 366 s.*

35. ZAJÍČEK, J. Jakub Jan Ryba – pedagog a vlastenec. *In Publikace k příležitosti 40. výročí otevření nových budov ZŠ. Rožmitál p. Tř.: ZŠ J. J. Ryby, 2004. 36 s.*
36. ZAJÍČEK, J. *Výroční zpráva 2004/05. Rožmitál pod Třemšínem: 2004. 25 s.*
37. ZAJÍČEK, J. Vážení přátelé školy!. *In Publikace k příležitosti 40. výročí otevření nových budov ZŠ. Rožmitál p. Tř.: ZŠ J. J. Ryby, 2004. 36 s.*

Elektronické zdroje

1. ADAMEC, M. PACÁK, J. *Krajské ukazatele Np, No, Pp, Po a ONIV pro stanovení krajských normativů na rok 2013.* [online]. Středočeský kraj © 2008, [cit. 2013-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/skolstvi/skolska-ekonomika/metodika-financovani-primych-vydaju-regionalniho-skolstvi-stredoceskeho-kraje.htm?pg=1>>.
2. ADAMEC, M. PACÁK, J. *Metodika financování přímých výdajů regionálního školství Středočeského kraje.* [online]. Středočeský kraj © 2008, [cit. 2013-02-27]. Dostupné z WWW: <<http://www.kr-stredocesky.cz/portal/odbory/skolstvi/skolska-ekonomika/metodika-financovani-primych-vydaju-regionalniho-skolstvi-stredoceskeho-kraje.htm?pg=1>>.
3. BACÍKOVÁ, J. *Školní rok 2012/13.* [online]. Základní škola J. J. Ryby, [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.zsrozmital.cz/>>.
4. BACÍKOVÁ, J. *1. ročník, zápis.* [online]. Základní škola J. J. Ryby, [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.zsrozmital.cz/>>.
5. BÁRTL, P. *Informace o škole.* [online]. Speciální základní škola Rožmitál pod Třemšínem. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <http://speskola.rozmitalptr.cz/o_skole.htm>.
6. BEZDĚKOV POD TŘEMŠÍNEM. *Všeobecné informace o obci.* [online]. Bezděkov pod Třemšínem, [cit. 2013-03-01]. Dostupné z WWW: <<http://www.bezdekovptr.cz/informace-o-obci/historie-1/>>.
7. E-SENIOR. *Univerzita třetího věku a Virtuální U3V.* [online]. Česká zemědělská univerzita v Praze © 2011, [cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.e-senior.cz/www/virtualni-univerzita-tretiho-veku>>.
8. MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *Financování regionálního školství-otázky a odpovědi.* [online]. MŠMT, © 2006-2012, [cit. 2013-02-25]. Dostupné z WWW: <<http://www.msmt.cz/ekonomika-skolstvi/otazky-a-odpovedi>>.

9. MORAVCOVA, D. *Struktura školy*. [online]. Obec Věšín, [cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.zsamsvesin.wz.cz/skola/struktura.html>>.
10. OBEC VĚŠÍN. *Současnost obce*. [online]. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.vesin.cz/fotografie/soucasnost-obce/>>.
11. OBEC VĚŠÍN. *Základní a mateřská škola*. [online]. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.vesin.cz/zakladni-a-materska-skola>>.
12. ROŽMITÁL POD TŘEMŠÍNEM. *Pražské arcibiskupství*. [online]. [cit. 2013-02-12]. Dostupný z WWW: <<http://www.rozmitalptr.cz/hlavni-menu/z-historie/prazske-arcibiskupstvi/>>.
13. ROŽMITÁL POD TŘEMŠÍNEM. *Z historie*. [online]. [cit. 2013-02-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.rozmitalptr.cz/hlavni-menu/z-historie/stredovek/>>.
14. ŠKOLSKÉ ODBORY. *Srovnání republikových normativů*. [online]. [cit. 2013-02-27]. Dostupné z WWW: <http://www.skolskeodbory.cz/info.php?event_akce=info_down&id_info=2012000233>.
15. ZŠ J. J. RYBY. *Fotografie školy*. [online]. [cit. 2013-03-11]. Dostupné z WWW: <<http://www.zsrozmital.cz/>>.
16. ZÁKLADNÍ ŠKOLA A MATEŘSKÁ ŠKOLA HVOŽĎANY. *Současnost školy*. [online]. Obec Hvožd'any. [cit. 2013-02-12]. Dostupné z WWW: <<http://www.zsmshvozdany.cz/index.php/cs/soucasnost.html>>.

Ostatní zdroje

1. Rozhovor s panem Ing. Pavlem Hutrem, starostou obce Věšín, ze dne 20. 2. 2013.
2. Rozhovor s panem Ing. Josefem Vondráškem, starostou města Rožmitál pod Třemšínem, ze dne 20. 2. 2013.

SEZNAM OBRÁZKŮ, TABULEK A GRAFŮ

Obr. 1: Otevření nových školních budov ZŠ J. J. Ryby	36
Obr. 2: Základní škola Jakuba Jana Ryby v Rožmitále p. Tř.	41
Obr. 3: Základní škola v obci Věšín	43
Tab. 1: Výkon státní správy a samosprávy v oblasti školství	25
Tab. 2: Srovnání republikových normativů pro rok 2013 s rokem 2012	27
Tab. 3: Krajské hodnoty ukazatelů a krajské finanční normativy pro rok 2013 (I. stupeň)	28
Tab. 4: Krajské hodnoty ukazatelů a krajské finanční normativy pro rok 2013 (II. stupeň)	29
Graf 1: Vývoj počtu žactva na měšťanské škole	17
Graf 2: Vývoj počtu žáků ZŠ J. J. Ryby 1894/95-1944/45	37
Graf 3: Vývoj počtu žáků ZŠ J. J. Ryby 1952/53-2012/13	38
Graf 4: Vývoj počtu žáků na ZŠ J. J. Ryby 1894/95-2012/13	39
Graf 5: Jste spokojeni s výukou na ZŠ J. J. Ryby?	46
Graf 6: Na jakém typu školy budete pokračovat ve studiu?	47
Graf 7: Jste spokojeni s vybavením školy?	47
Graf 8: Dojíždíte do základní školy z okolních obcí?	48
Graf 9: Jaké dopravní prostředky využíváte?	49
Graf 10: Zjednodušil by Vám cestování do školy svoz z okolních obcí?	49

PŘÍLOHY

Příloha I: Dotazníkové šetření

Příloha II: Rozhovor se starostou obce Věšín Ing. Pavlem Hutrem

Příloha III: Rozhovor se starostou města Rožmitál p. Tř. Ing. Josefem Vondráškem

Příloha IV: Portrét Jakuba Jana Ryby

DOTAZNÍK

Dobrý den,

jmenuji se Martina Romová a jsem studentkou Vysoké školy evropských a regionálních studií, obor Regionální studia.

Dovolte mi, abych Vás touto cestou požádala o vyplnění dotazníku, který bude součástí mé bakalářské práce s názvem Historie, současnost a perspektivy školství na Rožmitálsku. Veškerá data budou zpracovávána anonymně.

1. Jste spokojeni s výukou na ZŠ J. J. Ryby?

- Ano
- Ne

2. Budete po dokončení ZŠ pokračovat ve studiu?

- Ano
- Ne

3. Pokud Ano, na jaký typ školy?

- Střední odborná škola (SOŠ)
- Gymnázium
- Střední odborné učiliště (SOU)

4. Jste spokojeni s vybavením školy? (počítače, projektory, tabule apod.)

- Ano
- Ne

5. Pokud Ne, co byste na škole změnili?

.....

6. Dojíždíte do základní školy z okolních obcí? Pokud Ne, dotazník tímto pro Vás končí.

- Ano
- Ne

7. Pokud Ano, jaké dopravní prostředky využíváte?

- Autobus
- Dojíždím s rodiči

8. Zjednodušil by Vám cestu do školy například svoz z okolních obcí, jako tomu je například v sousedním Rakousku?

- Ano velmi
- Ano
- Ne

Děkuji za Váš čas a ochotu!

Martina Romová

1. Kolik stojí obec provoz školy?

Přibližně 1 000 000,- s MŠ, jídelnou, včetně všech energií apod.

2. Jaký je počet navštěvujících dětí? Je zvyšující/klesající?

Průměrně okolo 17 dětí, počet dětí je dlouhodobě stejný, neklesá. Loni jsme přivítali 12 občánků, předloni 14 a letos asi 6 občánků, takže o děti v obci nouze není.

3. Financování škol tzv. normativním modelem, který je závislý na počtu žáků, není zřejmě dobrý pro malou obec jako Věšín, že?

Ve škole je kapacita dvoutřídky 24 žáků, aby byly plně financované platy státem, když klesne počet žáků pod tuto hranici musí se to doplnit z obce, zhruba dostáváme 30 000,- Kč na dítě. Není problém s financováním školství, vždycky se peníze najdou, není škola na úkor ničemu jinému.

4. Byl na základní škole i druhý stupeň? Od kdy je pouze první stupeň?

Vždycky byl na ZŠ první stupeň, jednou byla i jen čtvrtá třída, a to v době kdy byla základní škola pouze do 8 třídy. Od začátku pouze malotřídka.

5. Uvažovalo se někdy o zrušení základní školy ve Věšíně?

Ne nikdy se neuvažovalo o zrušení, v minulosti, teď a ani do budoucna, je to taková tradice, navíc co s prázdnou budovou, že? ☺

6. Jak vidíte budoucnost školy?

Optimisticky, dětí je stále průměrně stejně, chodí sem děti z Bukové i z Teslín, akorát Rožmitál nám to stahuje.

7. Proč v okolních obcích školy zanikly a ve Věšíně ne?

Spíše to bylo kvůli dětem, Rožmitál si to také všechno centralizoval, kdyby Věšín spadl pod Rožmitál, tak by se tu taky škola nejspíše zrušila... Takže i důvod je ten, že všechny obce patřily pod Rožmitál. Navíc pracovní místa klesají, uzavřela se pila, statky apod. Funguje tu pouze Kovo, kde je asi 30 zaměstnanců.

1. Zřízení střední školy nebo vyšší odborné školy v Rožmitále? Uvažovalo se nad tím někdy? Bylo by to vůbec reálné?

Kdysi tu byly úvahy (40 let) ani se o to nikdo reálně nepokusil, (Státní lesy tu chtěly zřídit učiliště), ale skutečné jednání tu nikdy nebylo, v Březnici je VOŠ i SOŠ (škola má už letitou tradici). V podstatě tu nebylo moc šancí. Příbram je nedaleko a v Příbrami všechny školy jsou.

2. Základní škola je jediná v okolí a děti musí dojíždět, co byste řekl na svoz z okolních obcí? Bylo by to reálné? Bylo by to moc nákladné? Nebo vyhovuje jak je to nyní?

Dopravní obslužnost je zařízena tak, aby vyhovovala hlavně dětem, aby se dostaly ze školy a do školy, a aby se rodiče dostali do zaměstnání. Byl také zaveden Taxi, který jezdí Po, St, Pá (využívají jej děti a lidé, kteří se chtějí dostat z okolních obcí v úřední dny do Rožmitálu. Bylo by to samozřejmě nákladné.

3. Počet žáků v posledních letech klesá, je to dáno porodností, ale je to dáno i nízkým pracovním příležitostí v Rožmitále a okolí?

Je to trend moderní doby nemít děti, klesá porodnost, a proč by se měla vyvíjet porodnost když není zajištěno nic pro děti a matky (příspěvky). Pracovní místa zde taky nejsou ani příležitosti bydlení (obec již není moc schopna řešit byty). A také proč by lidé šli do Rožmitálu, když mohou bydlet na Dobříši a mají to kousek do Prahy, kde je mnohem více pracovních míst. Kolem Prahy se tvoří takový okruh obydlování, který stále roste.

4. Jsou nějaké další možnosti rozvoje školy?

Škola je na poměrně vysoké úrovni, pak záleží spíše na učitelích a ředitelích, a také na financích na vyučující programy, které jsou velmi nákladné – letos město nakoupilo nový server a nové počítače, takže například výuka informatiky je zajištěna. Jde také o interní spolupráce města, školy, centra celoživotního vzdělávání (různé programy, akce, výuka jazyků apod.). Momentálně je zde Akademie třetího věku, což znamená velký rozvoj vzdělávání, také spolupráce s muzeem, které vymýšlí neustále nějaké programy, aby děti i obyvatelstvo zaujali.

